

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
факультет філології
кафедра англійської філології та перекладу

УДК

«Допущено до захисту»

В. о. завідувача кафедри англійської
філології та перекладу

_____ Людмила ШЕРСТЮК
(підпис)

“ _____ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти магістр

за освітньо-професійною програмою «Сучасна англійська комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова» зі спеціальності 035 Філологія (спеціалізація 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

на тему: «Семантико-стилістичні особливості перекладу англійських власних імен (на матеріалі англійської художньої прози)»

Виконав:

студент VI курсу, групи 641

Білоконь Єгор Володимирович

_____ (підпис)

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської
філології та перекладу

Агеєва-Каркашадзе Вікторія Олександрівна

_____ (підпис)

Рецензент:

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології та перекладу

Лютянська Наталя Іванівна

_____ (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Здобувач _____ (підпис)

Миколаїв – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. АНТОНОМАЗІЯ ЯК ЗАСІБ СТИЛІЗАЦІЇ ТЕКСТУ.....	7
1.1. Поняття антономазії та її відображення в мові.....	7
1.2. Етимологія англійських прізвищ.....	11
1.3. Англійські власні імена як індивідуалізатори людини.....	30
1.4. Особливості українських антропонімів.....	33
Розділ 2. СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНЕ ЗАБАРВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ВЛАСНИХ ІМЕН ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ.....	38
2.1. Поетичні власні імена в системі національного антропонімікона сучасної англійської мови.....	38
2.2. Курйози імен та прізвищ в США та Англії.....	48
2.3. Забарвлення англійських власних імен семантико-стилістичними засобами мови.....	54
2.4. Особливості перекладу власних імен через семантико-стилістичні засоби мови перекладу.....	60
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
SUMMARY.....	82

Актуальність нашої роботи зумовлена тим фактом, що, незважаючи на досить глибоку висвітленість проблеми семантико-стилістичних особливостей перекладу власних імен, ряд питань залишається відкритим. До них належать питання про повноту класифікації англійських власних імен, місце англійських антропонімів в художній прозі як індивідуалізаторів людини, а також питання семантико-стилістичного забарвлення власних імен загалом і особливостей їх перекладу зокрема. Актуальність нашого дослідження полягає ще й у тому, що у художньому творі не тільки семантика власних імен грає значну роль, але й імена героїв також є стилістично значимими.

Наше дослідження присвячене семантико – стилістичним особливостям англійських власних імен та специфіці їх перекладу з англійської мови на українську. Виникнення й розвиток англійських власних імен як суспільно– історичної й мовної категорії тісно пов'язане з головними етапами соціально– економічного розвитку людства. Власні імена здавна привертали увагу простих читачів та професійних дослідників. Сьогодні власні імена вивчають представники найрізноманітніших наук (лінгвісти, географи, історики, етнографи, психологи, літературознавці). Однак, у першу чергу, власні імена пильно досліджуються лінгвістами, оскільки будь-яке найменування - це слово, що входить у систему мови, утворюється за законами мови та вживається у мовленні.

Людина сприймає своє ім'я, дане їй при народженні, й успадковане від батьків прізвище як частину своєї особистості. Вона болісно реагує на випадкові чи навмисні його перекручення.

За визначенням І.Р. Гальперіна, *антомазія* - це один з окремих випадків метонімії, в основі якої лежить відношення місця, де відбулася будь-яка подія, й сама подія, особа, відома будь-яким вчинком, діяльністю, і сам вчинок, діяльність. Це відношення проявляється у взаємодії називного й предметно-логічного значення [23,182].

Проблема передачі власних імен набуває особливої важливості для перекладачів, оскільки за загальноприйнятими правилами власні імена транслітерують або транскрибують. Проте, фонологічні особливості мов, відмінності в системах письма надзвичайно сильно впливають на форму імені і руйнують його тотожність при перекладі. Питання про власну назву, що перекладається, виникає і у тому випадку, коли перекладач стикається із смисловими іменами і прізвиськами. Закладена в значущих іменах смислова і емоційна інформація має бути виявлена при перекладі і втілена в новій формі. Значуще ім'я вимагає від читача розуміння його внутрішньої форми і сприйняття його образності. Читач тексту перекладу втрачає можливості так повно, як і читач оригіналу, насолодитися усією своєрідністю книги, її духом, відчутти тонкі відтінки сенсу, зрозуміти жарти, засновані на двоякому тлумаченні якого-небудь прізвища або географічної назви.

До науковців, які у своїх працях розглядали особливості відтворення власних імен у перекладі варто віднести М. Бережну, М. Блоха, А. Живоглядова, О. Карпенко, Н. Мар'єньянову, Л. Скрипника та ін.

Об'єктом нашого дослідження виступають англійські стилістично забарвлені власні імена.

Предметом дослідження є семантико-стилістичні особливості відтворення стилістично забарвлених власних імен, що вживаються в англійській художній прозі.

Метою дослідження є комплексне вивчення семантико-стилістичного забарвлення англійських власних імен та семантико-стилістичних особливостей їх перекладу з англійської мови на українську.

Досягнення поставленої мети можливе за умов виконання наступних **завдань**:

- ознайомитися з етимологією власних імен в англійській мові;
- охарактеризувати значення власних імен, які виступають в якості стилістичних і експресивних засобів в англійській художній прозі;

- класифікувати усі види англійських власних імен;
- висвітлити питання передачі стилістично забарвлених власних імен семантико-силістичними засобами мови перекладу.

Матеріалом дослідження слугували 53 приклада власних імен з наступних добутків: Stephen King "Dreamcatcher"(Стівен Кінг “Ловець снів”), Arthur Conan Doyle "Adventures of Sherlock Holmes": "The Adventure of the Engineer's Thumb", "The Adventure of the Noble Bachelor", "The Adventure of the Beryl Coronet"(Артур Конан Дойль “Пригоди Шерлока Холмса”: “Палець інженера”, “Знатний холостяк”, “Берилова діадема”).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що здійснено аналіз різновидів англійських власних імен та зібрані порівняльні матеріали англійських та українських власних імен. Аналіз саме матеріалів англійської художньої прози, в якій семантико-стилістично забарвлені імена використовуються рідше, ніж в гумористичній літературі, вказує на новизну цієї праці.

Методи дослідження. Для аналізу фактичного матеріалу було використано наступні методи дослідження: *метод аналізу конотативного аспекту англійських власних імен, метод порівняння емпатичних структур англійських та українських імен, метод обґрунтування, метод систематизації* (для класифікації різновидів англійських власних імен) та *текстово-інтерпретаційний метод* (для встановлення ролі семантико-стилістичного впливу на формування англійських власних імен та цілісно-сміслового масиву тексту).

Практична цінність нашої роботи полягає в тому, що вона може бути використана студентами під час вивчення тем, що пов'язані з лексикологією, семантико – стилістичним перекладом, на заняттях з практичного курсу англійської мови, для розробки нових засад щодо передачі емоційної сторони англійських власних імен, тобто з методологічної точки зору.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальна кількість сторінок - , із них – сторінок основного тексту.

Розділ 1. АНТОНОМАЗІЯ ЯК ЗАСІБ СТИЛІЗАЦІЇ ТЕКСТУ

1.1. Поняття антономазії та її відображення в мові

До числа стилістичних прийомів, які засновані на виявленні відносин двох типів лексичних значень відноситься використання власних імен у

значенні загальних і, навпаки, загальних у значенні власних. У такому стилістичному використанні одночасно реалізуються лексичні значення двох типів: предметно-логічне і називне, основне предметно-логічне і контекстуально-називне.

За визначенням І.Р. Гальперіна, антономазія - це один з окремих випадків метонімії, в основі якої лежить відношення місця, де відбулася яка-небудь подія й сама подія, особа, відома яким-небудь вчинком, діяльністю, і сам вчинок, діяльність. Це відношення проявляється у взаємодії називного й предметно-логічного значення [23;182].

Лінгвіст О.М. Мороховський по-іншому визначив це поняття. Антономазія - це різновид метафоричного переносу назви, або перейменування. Розрізняють два види антономазії:

- використання власного імені в значенні загального іменника: *Othello, Don Juan, Romeo, Hamlet*;
- використання загальних іменників або їх частин у функції власного імені [36,304].

І в першому, і в другому випадку вторинна номінація ґрунтується на подібності двох об'єктів - реальному або непрямому. Перший вид антономазії характерний взагалі для побутової мови як своєрідний штамп, який використовується для характеристики особи, наприклад, *he is a real Romeo!* - *не будь Дон Кихотом!* Стилiстичний ефект цього прикладу не дуже яскравий, оскільки у таких випадках антономазія виступає як застаріла метафора. Однак у художньому мовленні можливо "пожвавлення" антономазії. Так, в оповіданні Л. Даррелла (L. Durrel) "Дріб'язкове доручення у Паріжі", герой оповідання, він же й оповідач - англійський чиновник Антробус - змушений за обставинами бродити по Парижу разом з п'янілим студентом О'Тулом та скелетом його тіточки Міріам, одягненим у зелений пластиковий плащ. Зрозуміло, що перехожі зацікавилися цим видовищем: *Some thought we were advertising orthopaedic devices. Others that we were Burke and Hare, grave-robbers on a spree* [66,89]. Гумористичний ефект тут обумовлений тим, що слово 'burke' - 'убивця-душитель' походить від власного імені *Burke* -

відомий злочинець, який душив своїх жертв, з метою продажу їх тіл для анатомування. Але в даному контексті воно сприймається в значенні власного імені поряд з ім'ям спільника Берка - Хейра. Гумористичний ефект збільшується тим, що Берк був страчений в 1829 році, дія ж оповідання відбувалася, мабуть, у тридцять роки минулого сторіччя.

Як і у випадку з образною метафорою, антономазія цього типу легко реалізується у структурі предиката. Вживання ж її в позиції підмета або доповнення вимагає обов'язкової наявності актуалізатора перед власним ім'ям. Так, якщо порівняти: *Отелло свариться з дружиною. Цей Отелло знову свариться з дружиною*, де в першому випадку реалізується пряме значення власного імені, а в другому, завдяки наявності вказівного займенника "цей" - переносне.

Слід зазначити, що головна функція антономазії даного типу – характерологічна: *"Shut up, Reg", he said, "Damn your Rawston and all the other bloody little satanic nihilist heroes wreaking their puking little vengeances on Society. What better are they than a lot of damned Don Juans or Rastignacs or Sorels or the rest of the romantic rubbish?"* [66,57]

Другий вид антономазії характерний для художнього мовлення. У художньому творі, де усі компоненти утворюють певну систему, ім'я героя або героїв також грає важливу стилістичну роль, тому що воно є одним з компонентів даної системи.

Власне ім'я здобувало стилістичне значення в історії літератури різними засобами. У літературі класицизму широко використовувалося так зване "ім'я, що говорить", яке прямо й чітко характеризувало персонажів або вказувало на їхні морально-етичні якості. Наприклад, у Шерідана (Sheridan "The School for Scandal", "The Rivals"): *Backbite, Snake, Captain Boastall, Miss Careless*; у Байрона (Byron "Manfred"): *Showman, Rackrhyme, O'Tabby, Duke of Dash*, у Крилова : *Правдін, Честон, Храброн*, психологічні особливості *Безмозків, Пустолоб, Вспшишкін*, професію - *Цифіркин*, поведження, зовнішній вигляд. У літературі критичного реалізму "імена, що говорять" вживаються рідше, наприклад, у Діккенса (Dickens "Great Expectations"): *Lady Deadlock*,

Barnacles, Jingle; у Теккерея (Thackeray “Vanity Fair”): *Lord Longears, Fitz-Heehaw, De Bray*; у Ш.Бронте (Ch. Bronte “Jane Eyre”): *Lusy Snow*, спочатку вона планувала неї назвати *Lusy Frost*; у Мередіт (Meredith “Werewolf”): *Sir Pattern*. Але власні імена героїв літературного твору виконують характерологічну функцію шляхом створення складних і різноманітних асоціацій.

Так, імена героїв роману Ч.Діккенса "Записки Піквікського клубу" (Dickens “Pickwick Papers”) характеризують своїх персонажів лише асоціативно. Один з них - мрійливий, цілком відданий поезії має ім'я *Snodgrass* ("гладенький, акуратний газон"), що може побічно характеризувати його поезію, тобто його ім'я побудоване на асоціації по подібності. Другий чоловік – дуже вразливий, легко закохується, має ім'я *Turman* (tur - кастрований баран), тобто його ім'я побудоване на асоціації по контрасту. Третій герой – боягузливий, неспритний мисливець і спортсмен має ім'я *Winkle* ("морський равлик"), де одночасно реалізуються дві асоціації: по подібності - боягузливий і неспритний як морський равлик і по контрасту - мисливець і спортсмен - морський равлик. Використовуючи засіб асоціації побудовані імена й інших персонажів Діккенса - *Murdstone* (від *murder* і *stone*), Теккерея - *Becky Sharp, Lord Staine*, поета-декадента *Desert* у Голсуорсі [67,282].

Слід зазначити, що в сучасній літературі, особливо гумористичній і сатиричній, використовуються або "імена, що говорять", або імена, внутрішня структура яких розкривається досить легко. Вони служать для непрямой характеристики персонажів. У вище згаданому оповіданні Л. Даррелла (L. Durrel) "Дріб'язкове доручення у Парижі" майже все власні імена побудовані на певних асоціаціях, іноді на дуже близьких, іноді на досить віддалених. Ім'я головного героя й оповідача побудовано на сполученні поетизма *antre* "печера" і розмовного слова *bus* "автобус". Ім'я його колеги - *Polk Mawbray* - складено із загальних іменників *polka* – “полька або жіночий вязаний жилет”, *maw* – “утроба” або “паща” й *bray* – “лемент осла”. Імена англійських дипломатів також побудовані на досить прозорих асоціаціях: *Pratt* від "prat" - ідіот, *Hopper* від "hopper" – граючий у хованки, *Musgrave* від “must” і “grave”

- могила, *Glamis Tadpole* від "glam" хвастатися за що-небудь, "tad" - дитина й "pole" - ціпок [11;180].

Однак вживання антономазії використовується не тільки для досягнення гумористичних цілей. Використання власних імен для характеристики персонажів може переслідувати й інші цілі. Такі цілі як створення емоційно цілісної структури твору, в якому конотативно зафарбовані імена виконують важливу роль, індивідуальні імена людини. За допомогою "окольорованих" імен автор певного твору може надати додаткову інформацію про персонажа, яка допоможе краще зрозуміти головний зміст твору.

Поряд з функцією індивідуалізації, власним іменам властива прагматична функція, що виявляється в тім, що ідентифікуючі знаки, як і ті, що характеризують, використовуються в мові як засіб вираження емоційно-оцінних значень. «Сам спосіб найменування по імені, або по імені та по батькові, або по прізвищу, – писав Д. Шмельов, – певним чином відбиває й взаємостосунки осіб, і суспільне становище називаного».

У художній літературі склався спеціальний прийом використання «характерних» імен. Останнім часом багато лінгвістів говорять про особливе положення імен у контексті художнього твору: власне ім'я наділяється автором багатством і різноманітністю асоціативних зв'язків, які розкриваються в контексті твору. Стає очевидним, що вивчення мови художньої літератури неможливе без дослідження власних імен, що знаходяться в тому чи іншому тексті.

1.2. Етимологія англійських прізвищ

A name - if the party had a voice

What mortal would be a Bugg by choice,

As a Hogg, a Grubb or a Chubb rejoice,

Or any such nauseous blazon?

Not to mention many a vulgar name

That would make a doorplate blush for shame

If doorplates were not so blazen.

Thomas Hood

За визначенням Н.В. Подільської прізвище - «різновид антропоніма». Успадковане офіційне ім'я, що вказує на приналежність людини до певної сім'ї. Прізвище додається до власного ім'я для уточнення іменованої особи; історично власне ім'я первинно, прізвище – вторинно. Розходження між власним ім'ям і прізвищем функціональне, соціальне й інколи структурне» [40,34].

Виникнення та розвиток прізвища як суспільно-історичної та мовної категорії тісно пов'язані з головними етапами соціально-економічного розвитку людства. До певного етапу розвитку людство не мало прізвищ. У XI-XII сторіччях найпоширенішими чоловічими іменами були *William, Robert, Ralph, Richard*. Наприкінці XIV сторіччя ім'я *John* було приблизно у 25% усього чоловічого населення Англії. Дж. Х'юз (J.Hughes), що досліджував англійські прізвища, пише, що якби в той час де-небудь на ринку у Уельсі було вимовлене ім'я *John Johnes*, то на нього відгукнулися б або всі, або ніхто: «всі, тому що кожний подумав би, що кличуть його; ніхто, тому що до імені не було додано ніяких особливих характеристик, які б відрізняли людину» [65,104].

У випадку, коли власне ім'я не в змозі було індивідуалізувати того або іншого члена мовного колективу, вдавалися за допомогою до додаткового знака - прізвиська, що індивідуалізує.

В результаті першого англійського перепису, дані якої були зведені в кадастровій «Книзі судного дня» (*Domesday Book*) у 1085-1086 роках, багато прізвиस्क одержали документальне закріплення [64,158].

Процес перетворення прізвиська у спадкоємне (родинне) *родинне ім'я* був сам по собі тривалий і неоднаковий для різних соціальних груп населення і для різних районів країни. Одним з основних факторів, що сприяли переходу прізвиська в прізвище, була втрата його мотивування, втрата інформації про причини його виникнення. «Якщо батька *Вільяма Робертсона* звали не *Роберт*, якщо *Джон Кук* не був кухарем, *Томас Хілл* не жив на пагорбі, а

Річард Ред не був рудим, то ми можемо сказати, що їхні прізвиська стали спадкоємними» [67,282].

Закріплення спадкоємних *родинних імен* у деяких регіонах Англії та Шотландії продовжувалося до XVII сторіччя. Але в цілому те, що було привілеєм знаті у XII сторіччі, стало необхідним для більшості людей у XVII.

Аналіз сучасних англійських прізвищ, природно, припускає дослідження етимології тих прізвищ, які лягли в їх основу. Він показав можливість розбити їх на чотири основні групи:

1. Отантропонімічні (генеалогічні, патронімічні)
2. За місцем проживання
3. За родом занять (професійно-посадові)
4. Описові

1. Отантропонімічні прізвища

Насамперед відзначимо вживання власних імен у ролі прізвищ, які при цьому переході не зазнають ніяких змін. Наприклад: *Anthony, Allen, Baldwin, Cecil, Dennis, Godfrey, Henry, Neale, Owen, Reynolds, Thomas, Walter*. Багато патронімічних прізвищ, що вживалися до норманського завоювання, пов'язані з тевтонською міфологією, іменами богів, наприклад, *Good, Godwin, Goodiers, Godyears, Goddard*, або утворені від різних скандинавських власних імен: *Swain, Swanson* від сканд. *Swain*; *Thurston, Thurlow, Thurkettle* (від імені бога *Thor*). Імена, що прийшли з норманським завоюванням, стали в основу власних прізвищ: *Walters, Watts, Watterson, Ralph, Hugh*. Ім'я *Roland* дало прізвища *Rowland, Rowlandson*, від *Richard* пішли *Richardson*, у Уельсі - *Pritchard, Ritchie, Hitch, Rick, Hick*, а також *Dixon, Dickson, Rickett. Hudd* - старе прізвище людини з ім'ям *Richard* - дало *Hudd* або *Hudson*.

У період пізнього середньовіччя зростає роль біблійних імен, які використовувались як прізвища. Так, від імені святого *St. Lawrence* утворилися прізвища *Lawrence, Lawson, Larson, Larkin*. Багато англійських отантропонімічних прізвищ містять у своєму складі формант *-son*, наприклад, *Thompson*, що означає «син Тома». Вставне *-t-* говорить про північне походження носія прізвища: *Johnston* - народжений на півночі Англії, *Johnson*

- живе на півдні країни. Відзначається скорочення цього форманта до *-s*, наприклад: поряд з *Matthewson* зустрічаємо *Matthews*. Треба, щоправда, відзначити, що наявність *-s* у прізвищах могло означати не тільки родинні відносини: *Abbotson* – ‘Abbot's son’ – ‘син Еббота’, але й ‘той, хто працював на нього або належав до домоволодіння’. Жителі шотландського нагір'я *Highlands* вживають префікс *Mac* – ‘син’: *MacDonald*, *Maccarthy*, *MacGregor*. Цей же фамільний префікс розповсюджений і серед ірландського населення, але в Ірландії також сильна традиція створювати прізвище за ім'ям діда за допомогою префікса *O*: *O'Hara*, *O'Neal*.

Багато прізвищ виникли зі скорочених імен батьків. У Середньовіччя ім'я *David* часто скорочувалося в *Dawe*, звідси прізвища *Dawe* і *Dawson*. Від *Anthony* пішли прізвища: *Tonkin*, *Tonson*, *Tonnson*, від *Robert* і його форм *Robin*, *Rob*, *Dob*, *Hob* - прізвища *Robbins*, *Roberts*, *Robinson*, *Robson*, *Ropes*, *Dobbs*, *Dobson*, *Hobbes*, *Hobson*, *Hopps*, *Hopkins* та багато інших. Ряд прізвищ виник від пестливих або зменшених імен, які утворювалися шляхом додавання суфіксів *-kin*, *-cock* (*-cox*), *-ot*, *-et*, *-kin*. Наприклад: *Simpkin*, *Tomkinson*; *Haucocx*, *Haucocx*, *Wilcox*; *Hewett*.

2. Прізвища за місцем проживання

Це сама велика група англійських прізвищ, яка охоплює приблизно 50% усіх англійських прізвищ. Відштовхуючись від значення прізвищ, від яких місцеві прізвища відбулися, можна розділити їх на дві підгрупи:

1) Прізвища, які утворилися від прізвищ, які, у свою чергу, вказували на походження їхніх власників з певної місцевості, міста або країни. Загальновідомо, що Об'єднане Королівство складається з Англії, Шотландії, Уельсу та Ірландії. При переміщенні жителів відповідних районів виникала необхідність у створенні певного лексичного знака, який відзначав найбільш помітні ознаки переселенців, який згодом закріпився за ними у вигляді прізвища. Так з'явилося прізвище *Scott*, носіїв якого в Англії і зараз набагато більше, ніж у Шотландії, що представляється цілком природно. Також прізвища *England*, *English*, шотландці змінили їх в *Ingle*, *Ingleman*, *Langley* - останнє, можливо, прийшло з Францію або Америки - від фр. *L'Angleys*.

Відзначимо також прізвища *Irish, Wales, Welsh, Welshman, Wallace*. Багато прізвищ утворилися від назв країн і районів Західної Європи: *Germain, France, Spain, Pickard, Norman, Champagne, Portwine*, від назв графств: *Cornish, Cornwall, Cheshire, Kent, Surrey, Hampshire* - тут ми зустрічаємо практично всі графства Англії. Прізвиська вихідців з різних міст і селищ Англії утворюють основну масу прізвищ даної підгрупи. Виникнення цих прізвиськ, а потім і прізвищ, пов'язане з переселенням мешканців невеликих міст і селищ у Лондон та інші великі міста Великобританії: *York, Longford, Troubridge, Fife, Westley, Norleigh, Eastthorpe, Sutton, Sudley* та інші. В країні налічуються сотні місць з подібними назвами, і прізвища тисяч людей пов'язані з цими іменами.

2) Друга підгрупа містить у собі прізвища, утворені від прізвиськ, у яких знайшли своє відбиття топографічні пункти певної місцевості: *Brook, Hill, Cliff, Dale, Fell, Moore, Fields*. Людина, яка живе в безпосередній близькості від якого-небудь об'єкта сільського ландшафту, могла отримати подібне прізвисько, наприклад: *at the ley* або *lee* > *Attelea* > *Attlee*; *Atten-Oaks* > *Noakes, Nokes*; *Atten-Ash* > *Nash*. Також існують такі прізвища, що відтворюють особливості рослинного світу: *Aspen, Beech, Birch, Holly, Shrub, Willows, Yew, Yewdale, Wood, Tree, Shaw, Ryecroft, Meadowcroft, Bancroft*. До місцевих імен варто віднести також прізвища, які утворилися від назв рік: *Tees, Cherwell, Teems, Calder, Becker, Warbeck, Brook, Brooker* та інші. Додамо сюди також прізвища, в основі яких лежать слова, які позначають предмети і явища, пов'язані з діяльністю людини: *Green* (від *village green* 'сільський луг, галявина'), *Ford, Bridgman* (людина, яка живе біля дороги могла претендувати на прізвисько, а надалі прізвище *Royds, Rodd, Rodes, Rhodes*), *Lane, Hall, Church, Churcher, Churchgate*, на півночі - *Kirker, Kirkman*. Прізвища, які утворилися від прізвиськ місцевих мешканців, мають у своїй основі назви пунктів міста - вулиць, ринків, площ: *Gateman, Townsend* [59,13].

Особливе місце серед місцевих прізвищ займають імена, які утворилися від знаків-вивісок, які у свою чергу відображали тварин або рослин, і які існували для розпізнавання будинків, майстерень, крамниць, готелів, таверн, постійних дворів на вулицях середньовічних англійських міст. Необхідно

пам'ятати, що в ті часи вивіски були необхідні, щоб мешканці без освіти, а їх була тоді більшість, могли відшукати, що їм потрібно. Тому не дивно, що багато англійських прізвищ беруть свої корені у зображень різних тварин, рослин і інших предметів, які служили ознаками будинків: *Bull, Bush, Bell, Angel, Swan, Lyon, Griffin, Talbot, Greenman*. Багато хто з носіїв прізвища *Long* не підозрюють, що їхній предок міг бути власником таверни '*Long Arms*'.

У стародавніх записах збереглися імена деяких таких власників: *Thomas at the Dolphin, Will at the Bull, George at the Whitehouse* [60,32].

3. Професійно-посадові англійські прізвища

Дуже широко в англійських прізвищах представлене лексичне поле назв різних професій і посад. Вони входять до складу приблизно 20% усіх прізвищ. Етимологічний аналіз англійських професійно-посадових прізвищ дозволяє відтворити усю соціально-економічну структуру англійського суспільства XI-XV сторіч. Саме того періоду, коли формувалася основа сучасної англійської фамільної ономастики. Взагалі, ці прізвища походять від прізвищ, які позначали посаду, професію або ремесло їхніх носіїв. Тут також можна виділити ряд підгруп:

- 1) прізвища від назв посад;
- 2) прізвища від назв професій, які пов'язані із сільським господарством, сільськогосподарськими роботами;
- 3) прізвища від назв професій, які пов'язані з міськими ремеслами;
- 4) прізвища від назв, які пов'язані з торгівлею сукном.

В цій групі представлені прізвища, які походять від різних титулів, чинів і посад. Їх носії займалися безпосереднім обслуговуванням короля, членів королівської сім'ї у середньовічній Англії - привілей, яким користувалося коло осіб, що займали високе статус у суспільстві. Тут ми зустрічаємо: *Stewart*, або *Stuart* ('королівський сенешаль'), *Wardrop* ('доглядач гардероба'). *Barber, Spencer* ('керуючий'), *Page* ('подавав рушник'), *Spooners, Carver, Butler* ('дворецький', спочатку 'той, хто займався вином'), *Pottinger*

(готував королівський суп, у стародавніх записах зустрічаємо *Robert le Potager, Walter le Potager*), *Kitchener* (повертав рожен), *Says* або *Sayers* (коштував їжу, перш ніж її подавали на королівський стіл, перевіряючи чи не отруєна вона). Гостей супроводжував *Marshall* ('мажордом'). Переживши на кілька сторіч титули й посади, ці прізвища чи не єдиний пам'ятник давно минулих традицій і звичаїв. Соціальні характеристики людини знайдемо в основах наступних прізвищ: *Knight, Squire, Gent, Sheriff, Justice, Coroner (Coroner), Judge, Burgess, Bailiff, Mayor (Meir), Cryer*, або *Crier* (останній часто був єдиним джерелом новин у середньовічних містах), *Checker, Trumper, Clark, Clerk*. Серед англійських прізвищ чимало і таких, які стосуються церковної ієрархії: *Palmer* ('прочанин, що повернувся з пальмовим аркушем зі «святої землі»), *Abbot, Bishop, Canon, Deacon, Dean, Priest, Parson* та інші. *Parker, Forester, Foster* дивилися за королівськими парками та лісовими вгіддями. *Ranger* і *Falconer* відповідали за королівське полювання.

Прізвища, які пов'язані із сільськогосподарськими професіями. Тут насамперед відзначимо ряд прізвищ із основами, які стосуються догляду за тваринами. Так, на півночі країни існують такі прізвища як *Hurd, Hird, Heard*, що відтворилися від *herd* - 'пастух'. *Herd* перетворюється в *-ard* та стає *Coward* - від *Cow-herd* або *-art* в *Swinnart* - від *Swine-herd*. *Hoggart* і *Porcher* доглядали за свинями, *Goddart* - *goat-herd* - за козами, *Gozzard* пас гусаків, *Shepherd* - овець. *Packman* на своєму коні - *packhorse* - відвозив продукти в місто. Від *cottager* одержали прізвища *Cotman, Cotter, Cotterell*. До найпоширеніших прізвищ відносяться *Farmer, Ditcher, Baker, Bricker, Mason, Waller, Thatcher* ('той, хто крив соломною дах', звідси прізвища *Thacker, Thackery, Thackeray*), а також *Tyler, Slater, Slatter* (*slate* - популярний в Англії й понині покрівельний матеріал), *Carpenter, Painter, Fielder, Acres, Akerman, Plowman, Dykes, Hedge, Gardener, Appleyard, Orchard, Beman* (bee-keeper) або *Honeyman, Nutter* ('збирач горіхів'). Природно, що найчастіше зараз зустрічаються прізвища, перші власники яких були самими потрібними, самими необхідними майстрами, наприклад: *Miller* (від старої форми *Milner* пішло прізвище *Milnes*), *Baker* (жінка-пекарь була *Baxter*), *Brewer, Pyebaker, Butcher, Shearer, Skinner*.

Smith (коваль) - найпоширеніше в Англії й США прізвище - спочатку означала «той, хто працює з металом». Вона входить до складу таких складних прізвищ, як *Brownsmith, Blacksmith, Greensmith, Whitesmith, Redsmith, Goldsmith*, носії яких, відповідно, мали справи з міддю, залізом, свинцем, оловом або золотом. Прізвища, що закінчуються на *-wright*, відносяться до професій людей, які працювали з деревом, звідси: *Cartwright, Wainwright, Boatwright, Wheelwright*.

Численні прізвища, які пов'язані з різними галузями ремісничого виробництва, що пояснюється характерною для господарської системи епохи феодалізму вузькою спеціалізацією галузей виробництва, жорстко обмеженою цехами й гільдіями.

Після сільського господарства та виробництва торгівля сукном є найбільш багатим джерелом створення професійно-посадових англійських прізвищ. Тут ми зустрічаємо *Woollen, Woolley, Packer* (від *woolpacker*), *Sherman* (від *shear-man*), *Walker, Fuller, Tucker* ('сукновал'), *Seamer, Teazle, Comber, Webber, Tailor, Dyer, Dyster, Pilcher, Quitter, Weaver, Webster* та багато інших.

4. Описові англійські прізвища

Почнемо із прізвищ, які відображають біологічні особливості людини. Як і більшість прізвищ даної групи майже всі вони походять від прізвищ, які характеризували своїх носіїв за найбільш примітними фізичними або духовними якостями. Фізичні й фізіологічні характеристики людини знайшли своє відбиття в наступних прізвищах: *Bigg, Strong, High, Low, Little, Longman, Strongman, Littler, Younger, Elder, Small; Head, Hands, Arms; Armstrong* (розповсюджена в Шотландії та на півночі Англії), *Strongitharm, Sillitoe* (у Йоркширі також відомі варіанти *Shillito, Shillitto*), *Cudlipp* ('заяча губа'), *Kneebone, Cruikshank* ('кульгавий'), *Crump* ('горбатий'), *Cameron* ('горбоносий'), *Campbell* ('криворотий'). Наступні прізвища можуть розповісти, якого кольору були волосся у родоначальника сім'ї: *Black (Blake), White (Hoar, Whiteman, Blunt), Grey (Grissel, Grizzle), Brown (Brunet, Brunell)*. Власник рудих (red) волос міг надалі називатися як *Reid, Reed, Read* або *Redman*, а в Корнуолле його б називали *Rouse, Russell* або *Ross*.

Knott означав 'виголений', *Ball* часто походив від *bald* 'лисий'. Характеристики моральних якостей і розумових здатностей людини відбилися в таких прізвищах як *Bad, Good, Wise, Gay, Jouce, Makepeace* (популярна особливо на півночі Англії), *Friend, Trueman, Hardy, Gentle, Sweet, Doughty, Purefoy, Purfey* пішло від 'pure faith'; *Bone, Boon* від 'le Bon' (норман. 'гарний'), *Love, Fullalove, Bland, Merry, Grant* (від 'grand'), *Moody* ('сміливий, хоробрий'), *Sad* ('непохитний, стійкий'), *Bragg* ('хоробрий'), *Silly, Seeley, Seelie, Sealey* ('чарівний, безневинний'). Багато описових прізвищ пішли від прізвиськ, які відображають умови життя їхніх носіїв: *Poore, Rich, Ragman* (від ragged man 'людина в обносках'), *Masterman, Master* міг бути слугою місцевого багатія. В англійській антропонімії слова, яке відноситься до одягу, представлені невеликим числом одиниць: *Shorthose* ('короткий плащ'); *Hood* ('каптур'), *Bracegirdle* ('той, хто проявляв екстравагантність в одязі, любив носити прикраси') [67,43]. До описових прізвищ відносяться ті, що були утворені від прізвиськ учасників щорічних містерій (Mystery Plays), які влаштовувалися на вулицях і площах середньовічних міст Англії. Вони були частим явищем у житті країни і брати участь в цих постановках вважалося почесною справою, що вимагає серйозного відношення. Найчастіше учасник міг грати ту саму роль рік у рік, роль ставала його прізвиськом, а звідси вже легко пояснити походження багатьох прізвищ, що не входять ні в один з розглянутих вище класів: *King, Baron, Earl, Lord, Cardinal, Legate, Count, Duke, Caesar, Pope, Queen, Angel, Cain, Satan* та багато інших. Описові прізвища нерідко походять від прізвиськ, які утворилися «від протилежного». Так, один з найближчих друзів Робін Гуда *Little John* був величезного росту. [51,23].

В основі багатьох прізвищ лежать географічні назви: *Baird, Chrisholm, Douglas, Drummond, Forbes, Gordon, Murray, Ogilvie, Ramsay, Ross, Urquhart*. Французький вплив найбільш явно проявляється в таких прізвищах як *Bruce, Davidson, Fletcher, Grant, Napier, Robertson, Sinclair*.

Значну кількість ірландських прізвищ було англомовано в другій половині XVII сторіччя, а такі прізвища як *O'Breen* і *O'Nail* стали *O'Brien* і *O'Neal*. У 1465 році англійцями була розпочата безуспішна спроба змусити

всіх ірландців відмовитися від своїх імен і перейти на англійські. Закон говорив, що кожний ірландець повинен був «взяти собі як прізвище або назву англійського міста, наприклад, *Sutton, Chester, Trym, Corke*, або назву кольорів, наприклад, *White, Brown, Black*, або назву ремесла, наприклад, *Smith, Carpenter, Book, Butler*». Спроба закінчилася повним крахом і зараз в Ірландії дуже мало прізвищ, що відтворилися від назв англійських місць. Відзначимо також, що серед валійських прізвищ частіше, ніж в інших районах Британських островів, зустрічаються подвійні, які пишуться через дефіс: *Nash-Williams, Lloyd-George*.

Номенклатура сучасних англійських імен предстает своєрідною, досить вигадливою мозаїкою, яка складена з іменувань древніх і нових, споконвіку англійських і запозичених, традиційних і вигаданих, що відрізняються один від одного за структурними та семантичними ознаками. Чоловічому імені *Abraham*, наприклад, приблизно, 4000 років, і воно вживається в англослов'янських країнах протягом декількох століть, зараз воно поширено головним чином у США, а жіноче ім'я *Sonia*, яке було запозичене з російської мови, призвичаїлось лише у двадцятих роках ХХ сторіччя [11,304].

Англійські власні імена пройшли довгий шлях історичного розвитку, шлях, який нерозривно пов'язаний з історією англійського народу й англійської мови. Англосакси, як і інші древні германські племена, мали лише одне ім'я, що за структурою могло бути простим, наприклад, *Froda* – поет. мудрий; старий; *Hwita* – білий, світлий, блискучий та ін., і складним *Aethelbeald* – шляхетний; відмінний, чудовий + сміливий, стійкий, відважний; *Eadgar* – поет. власність, володіння, майно.

Прості імена поступово були витиснуті складними, двохкомпонентними іменами. Після ХІІІ століття вони в номенклатурі англійських власних імен не зустрічаються.

На семантичному рівні деякі давньоанглійські складні імена з'являються як своєрідні ексцентричні композити, значення яких не виводиться із суми значень складових їх компонентів. Наприклад: *Frithuwulf* – спокій, безпека, притулок; притулок + вовк; *Wigfrith* – боротьба, суперечка, розбрат. Значення

інших давньоанглійських складних імен сучасний читач може легко зрозуміти, наприклад: *Aethelstan* – шляхетний, відмінний; *Maerwine* – відомий, славний, чудовий. Ці імена виступають вже неідіоматичними складними словами.

Компоненти складних імен черпалися з особливого фонду давньоанглійських іменних слів. Англосакси вірили у магичні властивості “доброзичливих” іменних слів, що вони мають силу дарувати носієві імені захист і заступництво, багатство, здоров'я, благополуччя, відвагу, славу, пошану. Сюди відносяться, наприклад, наступні давньоанглійські слова: *aelf* - ельф; *beorht* - яскравий, блискучий, світлий; *beorn* - людина; воїн, герой; *eald* - старий, стародавній; *gar* - спис; *gifu*, *gyfu* - дарунок, подарунок, благовоління, милість; *god* - гарний; добродесний, сприятливий; корисний, підходящий, умілий, добро, дарунок, майно; *gold* - золото; *maere* - відомий, славний, чудовий; *raed* – рада, рішення, розум, мудрість; *rice* – могутній, високого звання, влада; *sae* – море, озеро; *sige* – перемога, успіх; *stan* - камінь; *sunu* – син, нащадок; *weard* - страж, захист, заступництво, варта; *wig* – боротьба, суперечка, розбрат; війна, битва, військова сила; *wine* - поет. друг, захист; *wulf* - вовк та багато інших [13,290].

Деякі із цих слів мали, як вважають деякі вчені, певне місце в складному імені, тобто вони могли бути або тільки першим, або тільки другим компонентом імені, а частина іменних слів могла займати кожне із цих двох місць. Наприклад, слова *aelf*, *aethele*, *ead*, *eald*, *god*, *gold* вживалися лише як перші компоненти, слова *beald*, *gar*, *gifu*, *raed*, *rice*, *stan*, *weard* - у якості других, а *beorht*, *maere*, *sige*, *wig*, *wine*, *wulf* - як будь-які компоненти складних імен [24,106].

Приналежність осіб до однієї сім'ї вказувалася за допомогою використання мотивованих аллонімів, створених або шляхом алітерації, або шляхом комбінування компонентів імен батьків. Англійський ономастолог В. Удіком приводить наступний цікавий приклад аллонімів з алітерацією приголосного “т”. Три дочки англосакса за ім'ям *Maerewald* - відомий, славний, чудовий + влада, контроль, володар - були названі *Mildthryth* - м'який, лагідний, милосердний, добрий, влада, сила, велич, слава,; блиск (сучасне

жіноче ім'я *Mildred*), *Mildburh* - м'який, лагідний; милосердний; добрий + міцність, замок, обнесене стінами місто і *Mildguth* - м'який, лагідний, милосердний, добрий, бій, битва; війна) [27,381].

Комбінування компонентів імен батьків для вказівки родинних відносин добре видно із прикладів, що надаються іншим відомим англійським ономотологом Персі Ріні. На початку VII століття племінник короля Нортумбрії Едвіна *Hereric* – армія, військо, високого звання, багатий, влада і його дружина *Breguswith* - поет. вождь, пан, король, сильний, суворий, жорстокий, діяльний назвали свою дочку *Hereswith* – армія, військо, безліч, сильний, суворий, жорстокий, діяльний. Ім'я Св. Вулфстана (*Wulfstan* - вовк + камінь), єпископа Вустера (1062—1095) складено з першого компонента імені матері *Wulfgifu* - вовк + дарунок, подарунок, благовоління, милість і другий компонент імені батька *Aethelstan* - шляхетний; відмінний, чудовий, камінь. За структурними і семантичними ознаками давньоанглійські жіночі імена нічим не відрізнялися від чоловічих. Показником роду імені виступав другий компонент. В чоловічих іменах він був представлений іменниками чоловічого роду: *gar* - поет. спис; *hafoc* - яструб; *helm* - захист, покриття, шолом, поет. захисник, заступник; *man(n)* - людина, чоловік, герой; *raed* – рада, рішення, розум, мудрість; *sige* - перемога, успіх; *sunu* - син; нащадок; *weard* – страж, захист, заступництво, варта; лорд; *wig* – боротьба, суперечка, розбрат, сильний, суворий, війна; *wine* - поет. друг, захисник та багато інших [15,310].

Другим компонентом жіночих імен були, відповідно, іменники жіночого роду: *burg*, *burn* - міцність, замок, обнесене стінами місто; *frithu* – мир, безпека, притулок, притулок; *gifu*, *gyfu* - дарунок, подарунок, благовоління, милість; *guth* - бій, битва, війна; *henn* - курка; *run* - таємниця, секрет; таємна рада; рунь. Другими компонентами використовувалися також прикметники. В чоловічих іменах це, як правило, прикметники, що вказують на суспільне становище й риси характеру носія імені: *beald* - сміливий, стійкий, відважний; *beorht* - яскравий, блискучий, світлий; *heah* – високий, піднесений, величний, важливий, гордовитий, гордовитий; *heard* – твердий, важкий, сильний,

енергійний, сміливий, відважний, стійкий; *maere* - відомий, славний, чудовий; *rise* - могутній, високого звання; багатий; влада.

Багато жіночих імен другим компонентом мають прикметник *leof* - дорогий, улюблений; приємний. Навали скандинавів на Англію, що почалися наприкінці VIII століття і, що повторювалися до XI (в 1042 році політичне панування скандинавів було знищено), не мали істотного впливу на систему імен, яка склалася у англосаксів у той час. Скандинави осіли в східних, центральних і північних частинах Англії (території Ессекса, Східної Англії, частина території Мерсея та Нортумбрії), утворивши «регіон датського закону». Порівняно швидко вони злилися з англосаксами, засвоївши їхні традиції, мову, релігію, громадські порядки та установи. Великою політичною подією, що вплинула на подальший розвиток англійського народу та англійської мови, як відомо, є вторгнення в Англію норманнів, жителів північної області Франції - Нормандії. У 1066 році, після розгрому військ англосаксів при Гастингсі, герцог Нормандії Вільгельм був проголошений королем Англії. Вищі цивільні та церковні посади зайняли його чиновники, представники духівенства, що говорили нормано-французською мовою - різновид старофранцузької мови. Завойовники імпортували свої антропоніми - сучасні імена *Hugo, Ralph, Richard, Robert, Roger, William* та багато інших, які незабаром стали витіснити англосаксонські імена. Засвоєння нових імен йшло більш інтенсивно серед правлячих кіл. Вижили лише лічені англосаксонські імена, наприклад: *Alfred, Edgar, Edmund, Edward, Ethelbert, Hilda, Mildred* та інші. Витісненню англосаксонських імен сприяв також вплив християнської релігії, звертання в яку почалося в Англії в VII столітті. Місіонери папи Григорія Великого почали прибувати в Англію з Риму наприкінці VI. Вони користувалися підтримкою королівської влади, і поширення християнської релігії відбувалося досить швидко. Монастирі та школи, викладання в яких велося латинською мовою, поступово стають центрами поширення давньогрецької, римської та християнської культури [35,467-475].

Номенклатура власних імен починає поповнюватися біблійними іменами, які незрозумілі для основної маси населення. Члени королівської сім'ї

й вищих посадових осіб починають іменуватися канонічними християнськими іменами. Однак нижчі верстви населення як і раніше іменувалися зрозумілими їм язичеськими іменами, і до кінця XVI століття біблійні імена ще не зайняли домінуючого положення в системі англійських власних імен. Як вказує В. Удіком, наприкінці XII сторіччя, по частотності вживання біблійне ім'я *John* посідало лише п'яте місце, уступаючи перші місця іменам: *William, Robert, Ralph* та *Richard*. А жіночі біблійні імена: *Mary, Anna, Joan* та *Elizabeth* вперше згадуються в писемних пам'ятках на початку XIII сторіччя. В 1382-1384 роках з'явився переклад Біблії на середньоанглійській мові, виконана Джоном Вікліфом, а в 1538 році в Англії приймається обов'язкова реєстрація немовлят, які одержували імена та прізвища при хрещенні. Цілком ймовірно, починаючи з цього часу, церква домагається більш інтенсивного та широкого поширення канонічних християнських імен. В XVI—XVIII сторіччях найпоширенішими чоловічими іменами були норманське ім'я *William* і біблійні імена *John* та *Thomas*, а найбільш популярними жіночими іменами стали *Elizabeth, Mary* і *Anne*. Реформація - соціально-політичний рух, який прийняв в країнах Західної Європи в XVI сторіччі форму боротьби проти католицької церкви, внесла істотні зміни в систему англійських власних імен. Небіблійні імена святих потрапили в опалу і, наприкінці XVI сторіччя, такі імена, як *Agnes, Barbara, Basil, Christopher, Denis, Katherina, Martin, Valentine*, стали зустрічатися рідко. У цей же час широке поширення одержали імена зі Старого Писання: *Amos, Benjamin, Elijah, Hannah, Jacob, Joseph, Samuel, Sarah, Susan*. Ім'яобразуюча фантазія пуритан поповнила номенклатуру того часу «доброчесливими» іменами *Charity, Faith, Hope, Prudence* (порівн. наші жіночі імена Віра, Надія, Любов) та інші. Як відомо, пуритани піддавалися суворим репресіям і, в першій половині XVII сторіччя, вони були змушені емігрувати в англійські колонії в Північній Америці. В цей час в США старозавітні біблійні імена *Abraham, Adam, Benjamin, Daniel, Ira, Isaac, Samuel* та інші зустрічаються набагато частіше, ніж в Англії. Це пояснюється традиціями, що ведуть до періоду колонізації Америки та утворення США [27,381].

Фактором, який мав значний вплив на розвиток системи англійських власних імен, виступає література, яка досить тісно пов'язана із суспільно-політичною історією країни. Важко переоцінити її роль у формуванні суспільної свідомості, смаків суспільства. Чосер, Сідней, Спенсер, Шекспір, Мілтон, Дефо, Свіфт, Річардсон, Філдінг, Смоллетт, Стерн, Скотт, Діккенс, Теккерей, Бронте, Еліот, Теннісон, Голсуорсі, Шоу в Англії, Купер, Хоторн, Бичер-Стоу, Твен, Драйзер, Льюїс в США створили галерею літературних типів і персонажів, імена яких багато поколінь англійців та американців давали своїм дітям. Серед англійських власних імен, як і раніше, найбільш популярні придумані імена це: *Pamela* - персонаж роману Сіднея «Аркадія»; *Stella* - героїня циклу сонетів Сіднея «Астрофель і Стелла»; *Claribel* - персонаж поеми Спенсера «Королева фей»; *Vanessa* - ім'я героїні поеми Свіфта «Каденус і Ванесса». Історичні романи В.Скотта та цикл поем Теннісона «Королівські ідилії» дали друге життя багатьом забутим іменам: *Amy, Enid, Gareth, Geraint, Guinevere, Guy, Lancelot, Nigel*. Забуте жіноче ім'я *Alice* стало популярним у другій половині XIX сторіччя після виходу у світло казок Л. Керролл. У XIV—XVI сторіччях в Англії рідко зустрічалися носії двох власних імен, наприклад: *John William Whytting, John Phillip Capel, Thomas Maria Wingfield*. У XVII—XVIII сторіччях іменування двома або більш власними іменами, особливо дівчат, було досить розповсюдженим явищем. Однак подвійні імена *Mary Anne, Mary Jane, Sarah Jane* в той же час розглядалися як одне ім'я. Сучасні жіночі імена, які утворені шляхом об'єднання частин двох імен, наприклад: *Anella* (Ann(e)+ Ella), *Marianne* (Mary + Anne), *Saralinda* (Sara(h) + Linda) призвичаїлися трохи пізніше. Досить можливо, що створення імен шляхом контамінації - явище продуктивне й у наш час - було викликано прагненням мати звучне, більш коротке ім'я. Поступово контамініровані імена витиснули моду давати дівчинкам подвійні імена типу *Mary Anne, Mary Jane*, і в цей час наявність двох власних імен у англійців та американців явище досить рідке. Дотепер мова йшла про еволюції повних або вихідних імен, які використовуються для іменування осіб у документах, що засвідчують особистість власників, при звертанні до осіб в

офіційній і врочистій обстановці. Повні або вихідні варіанти імен мають деривативні форми, які використовуються, головним чином, при звертанні до осіб у неофіційній обстановці, в кругу знайомих, друзів, близьких та рідних [25,66].

Кількість дериватів чіткому обліку не піддається. Пояснюється це характером їхнього функціонування: фантазія творців іменувань для звертання до друзів, улюблених, близьких, рідних і до дітей неозора.

Домінуючими моделями утворення дериватів є скорочення та афіксальне словотворення. Шляхом скорочення утворюються скорочені імена: *Ben* (BENJAMIN), *Dan* (DANIEL), а афіксальне словотворення широко використовується для утворення зменшених або пестливих імен: *Danny* (DAN < DANIEL), *Jimmy* (JIM < JAMES). Скорочення, при утворенні дериватів, торкається початку, середини та кінця вихідного імені: а) афerezис, наприклад: *Ness* (AGNES), *Tony* (ANTHONY, ANTONY), *Tina* (CHRISTINA); б) сінкопа, наприклад: *Austin* (AUGUSTIN), *Aline* (ADELINE); в) апокопа, наприклад: *Alec* (ALEXANDER), *Alf* (ALFRED), *Ag* (AGNES).

Особливість деривації в системі англійських власних імен полягає в тому, що аффіксація виступає як своєрідна вторинна деривація стосовно скорочення, а без нього, як правило, не використовується. Виключення із цього правила це пестливі імена, наприклад: *Evie*, *Johnny*, які утворені без скорочення односкладових повних імен *Eve*, *John*.

Таким чином, картину утворення англійських дериватів можна представити у наступному виді. Від повних або вихідних імен, наприклад: *Daniel*, *Theodore*, утворюються спочатку скорочені імена *Dan* і *Ted*, а від них утворюються зменшені імена *Danny*, *Teddy*. Тому скорочені імена можна називати первинними дериватами, а зменшено-пестливі імена - вторинними дериватами повних імен. Скорочені імена були ще в англосаксів. Ще в VIII сторіччі зустрічалися скорочені імена *Eda* (< Edwine), *Sicga* (< Sigewrith). Після завоювання Англії норманнами в англійську мову проникають старофранцузькі зменшувальні суфікси *-el*, *-el*, *-in*, *-on*, *-ot*. Утворюються зменшувальні або пестливі імена: *Hamel*, *Hamelin*, *Hamelet* (< Ham < Hamon(d)

+ -el, -el, -in, -el, -ot), *Bartelot, Bartelet* (< Bart < Bartholomew + -el, -et). У цей же час для утворення вторинних дериватів використовуються також англійські суфікси *-cock, -kin*: *Adcock, Malkin*. Ці суфікси були продуктивними у XI-XIV сторіччях і тепер їх можна зустріти в прізвищах, що виникли в середньоанглійській період: *Atkin* (< Ad < Adam + -kin), *Babcock* (< Bab < BARBARA + -cock), *Tomkin* (< Tom < THOMAS + -kin). Починаючи з XV сторіччя зменшено-пестливі чоловічі та жіночі імена утворювалися за допомогою продуктивних суфіксів *-ie, -y*, наприклад: *Bettie, Betty* (< Bet < Elizabeth), *Johnny* (< John), *Peggy* (< Peg < Margareth). Виникнувши у Шотландії, ці суфікси зі сфери власних імен поступово проникнули також і в сферу імен загальних, наприклад: *birdie, bookie, doggie, granny, lassie, nightie* [30,31].

Необхідно відзначити, що в той час спостерігалася тенденція використовувати деривати також у діловій обстановці, на нарадах, засіданнях, прес-конференціях, у публічних виступах, у пресі. Деривати поступово ставали легальними, офіційними іменами, які вживалися разом із супровідними словами ввічливості: *honourable* - поважний, *reverend* - преподобний, *doctor* - доктор (вчена ступінь), *mister* - містер, пан. Наприклад: *Dr. (doctor) BILLY, Hon. (honourable) JIMMIE, Rev. (reverend) Ikie* [32,44].

У поповненні номенклатури сучасних англійських власних імен значну роль грають прізвища. У наші дні утворення власних імен від прізвищ більш поширено, в США, ніж у Великобританії. Практика іменування нащадків прізвищами була особливо помітна в Англії в XIX сторіччі, хоча в аристократичних сім'ях вона існувала ще в XVII-XVIII сторіччях. Класичним прикладом, який ілюструє перетворення прізвищ у власні імена, може служити розповсюджене жіноче ім'я *Shirley* - ім'я героїні однойменного роману Шарлотти Бронте. Серед розповсюджених жіночих імен виділяються дві групи порівняно нових антропонімів, які етимологічно пов'язані з назвами квітів і рослин, а також з назвами дорогоцінних каменів. Наприклад: *Blossom* - колір, цвітіння; *Buttercup* - жовтець; *Clover* - конюшина; *Daffodil* - блідо-

жовтий нарцис; *Flower* - квітка, цвітіння; *Ivy* - плющ; *Lilac* – бузок, *Amber* - янтар; *Beryl* - берилл; *Coral* - корал; *Pearl* - перлина; *Ruby* - рубін.

З іншого боку, серед чоловічих імен виділяється група «шляхетних» імен, які етимологічно пов'язані з назвами різних титулів: *Baron* - барон; *Count* - граф; *Duke* - герцог; *Earl* - граф (англійський); *King* - король; *Marquis* - маркіз. У жіночих імен *Blossom*, *Buttercup*, *Clover* і у чоловічих «шляхетних» імен є класичні попередники, які послужили зразками для появи цих англійських власних імен: *Susan* (< ін.-євр. лілія), *Anthea* (< ін.-греч. квітка), *Daphne* (< ін.-греч. лавр), *Viola* (< лат. фіалка), *Basil* (< ін.-греч. царський), *Canute* (< ін.-сканд. людина знатного, шляхетного походження), *Cyril* (< ін.-греч. пан, володар) [44,24].

В англійській газеті «Таймс» щорічно публікуються списки найпоширеніших імен, які дають можливість хоча б приблизно представити еволюцію сучасних антропонімів. У 1949 році, наприклад, самими популярними були наступні чоловічі імена:

1) *John*, 2) *Richard*, 3) *Peter*, 4) *David*, 5) *Charles*, 6) *Michael*, 7)

William, 8) *Robert*, 9) *Christopher*, 10) *James*.

У першій десятці жіночих популярних імен тоді значилися:

1) *Ann (Anne)*, 2) *Mary*, 3) *Elizabeth*, 4) *Jane*, 5) *Susan*, 6) *Margaret*, 7) *Sarah*, 8) *Caroline*, 9) *Jennifer*, 10) *Frances*.

У 1966—67 роках розподіл місць у першій десятці популярних чоловічих і жіночих імен трохи змінився. Чоловічі імена розподілилися у такий спосіб:

1) *James*, 2) *John*, 3) *Charles*, 4) *David*, 5) *William*, 6) *Andrew*, 7) *Richard*, 8) *Edward*, 9) *Robert*, 10) *Mark*.

Жіночі імена відповідно зайняли наступні місця:

1) *Jane*, 2) *Mary*, 3) *Louise*, 4) *Elizabeth*, 5) *Ann (Anne)*, 6) *Sarah*, 7) *Emma*, 8) *Lusy*, 9) *Clare*, 10) *Catherine*.

У 2000 - 2001 роках розподіл місць у першій десятці популярних чоловічих та жіночих імен трохи змінився. Чоловічі імена розподілилися у такий спосіб:

1) *William*, 2) *David*, 3) *Robert*, 4) *Charles*, 5) *Richard*, 6) *Tom*, 7) *James*, 8) *Andrew*, 9) *Michael*, 10) *John*.

Жіночі імена відповідно зайняли наступні місця:

1) *Jane*, 2) *Clare*, 3) *Catherine*, 4) *Elizabeth*, 5) *Lusy*, 6) *Sarah*, 7) *Emma*, 8) *Ann (Anne)*, 9) *Mary*, 10) *Louise*.

Отже, ми можемо зробити висновок, що англійські власні імена пройшли складний та довгий шлях, наповнений багатьох змін. Походження англійських імен було невідривно пов'язане з історією свого народу та з впливом германських племен, норманців, скандинавів на англійську мову. Багато імен утворювалось на основі віри у магичну силу, інші від приналежності особи до певної сім'ї, від фізіологічних та антропомітричних особливостей людини, не в останню чергу, під впливом Біблії, завдяки відомим літературним творам, деривації.

Ось такий шлях пройшли англійські власні іменами з початку їх зародження 4000 років тому назад до нашого часу.

1.3. Англійські власні імена як індивідуалізатори людини

Власні імена іноді визначаються як “знаки, що індивідуалізують”. Це, напевно, тому, що первинною функцією антропонімів є ідентифікація, тобто відокремлення об'єкта у всій сукупності його властивостей, якостей і ознак із класу йому подібних. Таку функцію виконують насамперед офіційні власні імена у рамках повної схеми: “особисте ім'я + фамільне ім'я”, “особисте ім'я + середнє ім'я + фамільне ім'я” або окремо особисті й фамільні імена за умови, що вони співвіднесені з повним офіційним ім'ям. Отже, з антропонімичного загального об'єднання можна виділити підсистему ідентифікаторів, які будуть відповідати пізнавальному етапу вичленовування предмета з маси йому подібних.

На другому щаблі “номінативного скорення” матеріального світу відбувається ототожнення предметів, установлення їхньої ідентичності самому собі. Людина ототожнює себе за допомогою специфічних форм імен.

Звертання до самого себе теж, як правило, пов'язане з вживанням особливих форм імен. Наприклад:

I hit the one that slapped her and the next I knew I was lying in the gutter with a pain in my head. I thought, goodbye, they will stab me for sure, but all they did was take my wallet and run in three different directions [67,282].

Близькі, добре знайомі люди, а також діти, одержують особливі, неофіційні імена. Наприклад:

I fell in love. The girl's name was Sophie.

“No, Billy, you cannot plan to go with Bob tomorrow. They say it is going to rain” [67,222].

Мова тут йде не про просте знайомство із предметом, а про особисте, індивідуальне знання його. Наприклад:

If you knew Susie. Like I know Susie. Oh oh oh what a girl [67,219].

Тому власні імена, які виникають на етапі ототожнення предметів, можна назвати індивідуалізаторами. Вони є "замкнутими" утвореннями, розрахованими на вузьку комунікативну сферу. Учасники комунікації, що входять у таку сферу, як би домовляються про вживання особливої форми імені. Наприклад:

“My Christian name is Douglas in this side of the Rye, mind that. Dougal Douglas at Meadows Meade and Douglas Dougal at Willis's, mind. I better call you Doug, and be done with it” [67,210].

В спеціальній літературі індивідуалізатори називають також "зменшиними", "інтимно – песливими" іменами, "фамільярними формами" імен. О.Есперсен, К.Сунден, Г.Марчанд та інші визначають їх як "*pet names*" і відзначають, що морфемне зменшення та суфіксація надає таким іменам відтінок пещення, ніжності [67,200].

Регулярність, з якою індивідуалізатори використовуються для вираження особистого відношення до предмета та для вираження певних емоцій, наводить на думку про те, що в цьому укладена їх постійна "якість", яка відчувається носіями мови як значення даних слів.

У тих випадках, коли слово призначається не стільки для безпосередньої вказівки на предмет або явище, скільки на певне до них відношення або пов'язані з ними емоції, говорять про "емоційне значення" слова. Отже, індивідуалізатори мають особливий тип лексичного значення – емоційне значення, а їх ціль – вказувати на суб'єктивне відношення до предмета мовлення, слугувати виразниками емоцій і почуттів мовця.

Індивідуалізатори іноді прагнуть ролі повноправних представників предмета мовлення, його основного і єдиного ім'я. Наприклад:

My father's family name being Pirrip, and my Christian name Philip, my infant tongue could make of both names nothing longer or more explicit than Pip. So, I called myself Pip, and came to be called Pip [67,199].

Висока "називна активність" індивідуалізаторів приводить до того, що вони можуть повністю замінювати собою офіційні імена. Наприклад, *Pip*, у романі Діккенса, "Great Expectations", це ім'я головного героя Philip Pirrip. Взагалі ж "паспортним" ім'ям Піпа є Філіп Гарджрі, "однак всі ці деталі забуваються, тому що в центрі уваги виявляється знаходження самого себе на етапах важкої боротьби героя за свою індивідуальність. Роман благополучно завершується поверненням на круги свої, у дитинство, до близьких і улюблених людей, до друзів" [50,45]. Наприклад:

There smoking his pipe in the old place by the kitchen firelight as hale and as strong as ever though a little gray, said Joe; and there fenced into the corner

with Joe's leg, and sitting on my own little stool looking at the fire, was - I again! "We gave him the name of Pip for your sake, dear old chap", said Joe [67,46].

У романі Ч.Діккенса “Крамниця стародавностей” індивідуалізатор *Dick* як би зв'язує три мікросвіти. Будучи, з одного боку, зменшувальною формою фамільного імені самого автора – Dickens, а з іншої – зменшувальною формою особистого імені знаменитого мера Лондона Річарда Уїттінгтона, *Dick* розкриває читачеві духовний всесвіт Дікі Свівеллера – майстра слова, поета-авантюриста, філософа – життєве кредо якого може бути виражено його ж власними словами: “*Perhaps the bells might strike up*” [67,23].

Часто зустрічається в добутках Ч.Діккенса алюзія до імені Річарда Уїттінгтона, яка заснована на легенді про дивовижне перетворення колишнього кухарчука в мера за допомогою годин, які могли розмовляти, та kota. Кіт збагатив Уїттінгтона будучи проданим за величезну суму берберійському королеві, що страждав від засилля в його володіннях мишей і пацюків [46,57].

Прізвище Діка Свівеллера зв'язано також з ім'ям Сема Уеллера (“Записки Піквікського Клубу”) у його часто вживаній “розмовній” формі – *Веллер* – *Swiveller* – *Veller*. За допомогою індивідуалізатора “*Dick*” входить в оповідання автор, тому що вустами саме цих персонажів Чарльз Діккенс бажає виражати своє відношення до описуваних подій та вчинки героїв.

Отже, поетична функція індивідуалізаторів реалізується в експресивно-емоційному, оціночному та алюзивному аспектах. Що стосується мовно-образної характеристики об'єкта, що іменується, то тут можливості індивідуалізаторів обмежені. Але чітко заявляє про себе одна сторона поетичної функції імен, що дозволяє зв'язати внутрішній всесвіт одного персонажа зі всесвітом інших або навіть із щирим авторським світосприйняттям [44,32].

1.4. Особливості українських антропонімів

«Антропонім це власне ім'я або набір імен, включаючи всі можливі варіанти, офіційно привласнене окремій людині як його розпізнавальний знак» [1,38]. Сюди відносяться власні імена, що позначають дану конкретну особу. Антропонім називає, але не приписує ніяких властивостей.

Коли ми вперше чуємо в мовленні або зустрічаємо в тексті антропонім, то він усього лише вказує на якийсь широкий круг людей (наприклад, ім'я *Jim* повідомляє, що мова йде про чоловіка, приблизно представника англomовної етнічної спільноти) і тільки частково індивідуалізує референта, відмежовуючи його від носіїв інших імен, але не від власників того ж самого імені (тому що чоловіків за ім'ям *Jim* багато) [22,12-13].

Однак у мовній практиці антропонім поступово знаходить здатність до більш точної ідентифікації людини. Це відбувається тоді, коли певне коло осіб зв'язує значення ряду відомих їм ознак даної людини з його ім'ям. Правда, поза цим колом осіб ці ознаки можуть бути невідомі. Таке коло людей, який характеризується соціальною або територіальною спільністю будь-якого роду (наприклад, сім'я, коло знайомих, професійний колектив, населення якої-небудь місцевості й т.д.), і є тією комунікативною сферою, або сферою спілкування, у якій реалізується індивідуалізація людини.

Тепер розглянемо один з найважливіших, а в деяких випадках науково-технічного перекладу навіть єдиний вид, що зустрічається, власних імен - прізвища. Цей вид власних імен практично в усіх випадках підлягає транскрибуванню, і в ряді мов прізвища можуть за формою іноді збігатися з особистими іменами. Ця обставина нерідко призводить до замішання. Вийти з положення можна, але для цього потрібно добре знати особисті імена й структуру імені й прізвища в країнах відповідної мови.

При передачі прізвищ українська відповідність, природно, повинна вписуватися в граматико-синтаксичну систему української мови. Чоловічі прізвища, що закінчуються на приголосний, відмінюються та змінюються по числах ("Mr. and Mrs. Klinton" "чоловік і жінка Клінтони").

В іноземних мовах існує багато прізвищ слов'янського походження, схожих на українські прізвища із закінченнями *-ський, -цький*. В англійському написанні вони найчастіше кінчаються на *-ski* або *-sky* (а в жіночому роді також на *-ska*). Потужна інтерференція граматичної системи української мови підштовхує до того, щоб при перекладі оформляти їх подібно українським прізвищам, тобто з кінцевою буквою «*i*» у чоловічому роді й з буквою «*я*» у жіночому роді [5,34].

В англійській мові ознака статі прізвищем людини не виражається. Проте, у мовленні є можливість позначити стать людини й при позначенні його на прізвище. Це досягається за допомогою титульних додатків *Mr, Mrs, Miss*. Додатки *Mrs* і *Miss*, крім статі, позначають ще й сімейний статус їхніх носіїв.

З одного боку, загальний принцип транскрипції вимагає передавати прізвище жінок так, як воно пишеться й звучить в оригіналі. Так, фігуристка *Ірина Родніна* по-англійському *Iryna Rodnina*. З іншого боку, дружину президента СРСР *Михайла Горбачова* йменували на Заході *Raisa Gorbachev* (а не *Gorbacheva*), в силу тісної асоціації із чоловіком [6,33].

Тому в передачі українських жіночих прізвищ на англійську мову склалася наступна практика. Звичайно, якщо чоловік і дружина згадуються в одному контексті або якщо мова йде про жінку, чоловік якої також відомий аудиторії, жіноча флексія українського прізвища ігнорується й прізвище передається в чоловічому варіанті: *Mrs. Favorsky, Mrs. Nikolayev*. В інших випадках форма жіночого імені передається за можливістю ближче до оригіналу, включаючи й родові закінчення [61,24].

Розглянемо ще один вид антропонімів “по батькові”. “По батькові” є видом множинних антропонімів, тому що те саме “по батькові” може належати великому числу самих різних людей. Це досить специфічна форма іменування по батьку, властива в Європі лише українцям й ще декільком слов'янським народам. “По батькові” стали згадуватися в українських письмових джерелах біля XII століття, тобто виникли набагато раніше

прізвищ, система яких сформувалася в нашій країні тільки в XVII-XVIII століттях [8,19].

У “допрізвиський” період іменування по імені та по батькові слугувало меті більш точної ідентифікації людини, тобто виконувало ту ж соціальну функцію, що й сучасні прізвища. Навіть і за формою по батькові в минулому не відрізнялися від сучасних прізвищ, тобто мали закінчення *-ов*, *-єв*, *-ін*, а не тільки *-іч*, *-євіч*, *-овіч*, як у сучасну епоху. Наприклад, формула *Петро Іванов* могла також мати вигляд *Петро Іванов син* і в принципі відповідала формулі *Петро Іванович*.

Офіційна система іменування людей в українському суспільстві тієї епохи складалася, таким чином, із двох компонентів імені та по батькові (іноді також і прізвиська) [3,30].

У сучасну епоху сполучення особистого імені та по батькові втратило функцію юридичної ідентифікації людини (яку воно виконує тепер тільки разом із прізвищем), і звертання до співрозмовника по імені та по батькові слугує, насамперед, показником поважного відношення до нього. Українське “по батькові” в цій функції не відділяється від особистого імені. Звертання до кого-небудь тільки “по батькові” віддавна носить відтінок просторіччя й фамільярності.

На тлі того, що додавання по батькові до імені у звертанні до старшого стає менш обов'язковою вимогою етики розмови, факт використання по батькові тепер нерідке як особливе вираження шанобливості. Наприклад, починаючи з якогось моменту, журналісти й аматори естрадної пісні раптом дружно стали йменувати співачку *Аллу Пугачову* майже винятково по імені та по батькові - *Алла Борисівна*, що, очевидно, повинне виразити визнання ними її особливих заслуг у вітчизняному шоу-бізнесі.

Як би те не було, по батькові як і раніше широко використовується в складі українських персоналій і являють собою відому проблему для перекладачів з української на іноземні мови.

З “по батькові” виникають проблеми у носіїв іноземної мови. По-перше, їм важко вимовляти й запам'ятовувати українські “по батькові”, а по-друге,

сам факт їхнього вживання представляється їм чимсь екзотичним і малообґрунтованим. Не знайомі з культурою України іноземці просто мало що знають про “по батькові”. Наприклад, якщо в межах того самого тексту персонажа кличуть те *Володимиром Кузнецовим*, те *Володимиром Анатолійовичем*, значна ймовірність того, що, скажемо, американський читач сприйме ці іменування як стосовні до різних персонажів - двом тезкам з різними прізвищами.

Але навіть і ті іноземці, які у якомусь ступені знайомі з українською культурою, зазнають значних психологічних труднощів із вживанням цього зайвого, на їхній погляд, елемента звертання до людини.

Цей вид власних імен практично в усіх випадках підлягає транскрибуванню. Особливу увагу приділяємо перекладу прізвищ та українських “по батькові”. Антропоніми також передаються за допомогою транслітерації та за традицією.

Отже, практично завжди українські прізвища та по-батькові підлягають транскрибуванню, але також передаються транслітерацією та за традицією. Передаючи українські прізвища або по-батькові, еквівалент мови перекладу повинен чітко вписуватися в свою граматико-синтаксичну систему. Завдяки потужній інтерференції граматичної системи української мови перекладач повинен приділяти належну увагу передачі закінчень українських прізвищ. Також потрібно пам'ятати про складність розуміння іноземцями українських по-батькові. Всі ці аспекти складають важку, але дуже важливу перекладацьку базу для перекладача при передачі українських антропонімів.

Розділ 2. СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНЕ ЗАБАРВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ВЛАСНИХ ІМЕН ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

2.1. Поетичні власні імена в системі національного антропонімікона сучасної англійської мови

Власні імена, які вживаються в художніх творах, є об'єктом вивчення поетичної або літературної ономастики.

Зв'язок поетичної ономастики з національним ономастиконном визначається відносинами автономності, залежності, кореляції та проникнення.

Автономність літературних імен обумовлена наявністю в них поетичної функції, що вводить власні імена в сферу образних стилістичних і експресивних засобів англійської мови. Це, насамперед, проявляється у наявності цілого ряду англійських літературних антропонімів, що належать винятково художнім творам, і якщо вони не використовуються у вторинній номінації, то обов'язково з урахуванням такої приналежності.

Класичними прикладами виступають імена персонажів Діккенса: *Pickwick, Mr. Mell, Skimpole, Miss Flite, Dombey, Pecksniff, Jenny Wren, Uriah Heep, Pumblechook, Dolge, Crummier, Miss Snevellicci, Gamp, Squeers, Buzfuz, Gargary, Vholes, Teppertit, Boffin, Gradgrind, Veneering, Twemlow, Stiltstalking* [64,158].

Ці імена штучні, “зроблені”, їхній появі передують творча робота думки. Відомо, наприклад, що на питання про те, як з'явився задум «Посмертних записок піквікського клубу», Ч. Діккенс відповів: “*I thought of Mr. Pickwick*» [64,111]. Тут йдеться про цілий добуток, зміст, ідея якого

втілювалася в одному єдиному слові, імені егоцентрального персонажа, то ж письменник міркував, що прийнято називати літературно-художнім образом. Отже, таке ім'я є образним за своєю природою, і образність ця носить літературний, мовний характер.

У загальному випадку виникнення мовної образності пояснюється семантичним зв'язком між мовними одиницями, “коли матеріальний знак однієї мовної одиниці асоціюється з іншою” [12,34]. Тому можлива лінгвістична інтерпретація основ імені у термінах апеллятивів: *Pickwick* - pick (the best part, selected) + wick (town, native place), з наступним сполученням значень = the pick of nation, а також переклад на міжмовному рівні: “представник нації”, “типовий англієць”. Саме про це, тобто про країну і її типових представників, розповідає Діккенс у своєму романі [65,77].

Природньо, що така інтерпретація умовна, але словесна форма ніколи не вичерпує загальний образ, а слугує лише підставою для його реалізації як зовсім особливої динамічної реальності. Діккенсу знадобилося написати цілий роман, щоб розкрити даний образ до кінця.

Можливість розкриття внутрішньої форми імені через його апеллятивну мотивацію є найбільш простим засобом виявлення образної основи літературних антропонімів. На підставі вищезгаданої процедури піддаються наступні імена:

Таблиця 2.1.1.

Ім'я персонажа	Мовна одиниця	Переклад	Семантичне значення
1. Mrs. Gamp	gamp	велика парасолька	Дама у футлярі
2. Boffin	boffin	вчений	Розумник
3. Buzfuz	buzz + fuzz	плітки поширюватися, розлітатися	Пліткар

4.Gargary	gargarize	полоскати горло	Зануда
5.Venewing	veneering	додання видимості благополуччя, лиску	Показушник
6.Stiltstalking	on stilts	пихатий, пишномовний	Златоуст

Образність тут виражена через зовнішню ознаку, що служить її формальною основою. Ця ознака може бути частково прихована, наприклад, за допомогою зміни графічного вигляду основ: *Vholes* – *hole*; *Teppertit* – від *taper* – “конусоподібний”, *Twemlow* – *it went*, *Squeers* – *squeeze*, *Snevellicci* – *swivel* або з’єднання основ: *Domby* – *doom* + *tomb*.

В цих випадках читачеві надається можливість фантазувати, догадуватися про зміст імен. Так, *Miss Flite* асоціюється із прагненням до втечі (*flight*), *Mr. Mell* – з мелодійними звуками флейти (*mellifluous flute*). Другий компонент імені *Skimpole* асоціюється з “hole”, що характеризує даного персонажа як “морально опорожнілий” (*morally empty*). Особисте й фамільне ім’я *Jenny Wren* – “Наш загальний друг” співвідносяться з відповідними апеллятивами: *jenny* – компонент складних слів для визначення тварин жіночої статі, а *wren* – в’юрок, корольок і інші птахи із сімейства горобиних. Ці елементи вказують на прагнення персонажа до польоту на крилах власної фантазії від повсякденних турбот і праць.

Зміст імені, що корелює з поняттям образності, виникає також у результаті більш складних відносин як між ім’ям і позаконтекстними апеллятивами, так і всередині фрагмента тексту або цілого тексту. Таким у нашому списку є ім’я *Uriah Heep*. Особисте ім’я персонажа – *Uriah* [ju'raɪ] – корелює за звуком з апеллятивом *uræi* [ju'raɪ] – “зображення змія” на короні фараона, співвідносячись у такий засіб з поданням про щось “зміїне”. А фамільне ім’я *Heep* – з апеллятивом *heap* – “купа”, “безліч”, як у вираженнях

heaps of people, heaps of time. Звуковий комплекс *Uriah Heep* в цілому за допомогою своїх семантичних корелятивів чітко вказує на якості «змійної натури» цього персонажа, що втілює граничне «фізичне й щиросердечне каліцтво» [12,55].

Образне враження від імені, що читач одержує ще до знайомства з персонажем, розвивається по ходу оповідання згадуваннями про «липкі, холодні, вологі» пальці (*clammy, cold and wet*), що залишають «слизуваті сліди» (*clammy tracks*) на папері, про очі, які «схоже зовсім не мигали» (*hardly ever twinkled at all*), «звичці ізвиватися» (*a way of writhing*), вібрування горла і тіла (*the shaky twisting of his throat and body*) та інші ознаки «змійності» (*a snaky undulation*), які невід'ємні від «цього повзучого втілення підлості, Юрайї Хіпа» (*that crawling impersonation of meanness, Uriah Heep*) [15,65].

Отже, автономність літературних імен стосовно реальних імен полягає в подвійності їхньої семантики. Назвати персонаж і визначити його ознаки, характерні риси, а останнє через спеціально встановлюваний автором праці асоціативний зв'язок із головними апеллятивами, одиничними та на текстовому рівні, який стає підставою для виникнення та розвитку літературно–мовленевого образу. Отже, мовна образність літературного імені носить спрямований характер. Вона бажана і очікувана, вона виступає стосовно одиниць національного ономастикону його нормативними та диференційними ознаками [2,12].

Залежність літературних антропонімів від національного ономастикону полягає насамперед у тому, що вони будуються за реально існуючими в англійській мові моделями утворення власних імен, часто із включенням нейтральних компонентів, наприклад, *Samuel Pickwick*, або з додаванням частотних антропонімічних закінчень: *Blotton*, *Finching*, *Crummies* [8,7].

Вплив національного антропонімікону на власні імена в художній літературі має більш глибокі корні, ніж просте застосування вигаданих імен із частотними словотворчими моделями. Досить навіть поверхового аналізу словників англійських прізвищ, щоб переконатися в наявності значної частки

так званих мотивованих антропонімів, тобто імен, які мають прозору семантичну структуру, кореневу морфему, яку чітко видно, в силу чого в них може бути знайдено мотив номінації. Так, наприклад, у словнику Ч.Бардслі відразу ж виявляємо такі характерні іменування:

William Adieu – фр. adieu – прощайте

Thomas Ambler – amble – бігти інохіддю

John le Ape – ape – мавпа

William Badneighbour – bad neighbour –поганий сусід

Elyarde Besteadfast – stead + fast –швидка допомога

Мотивуючі ознаки утворення власних імен варіюють у широкому діапазоні від вказівки на суто зовнішні ознаки іменованого: *Bald, Bigg, Black, Blackbeard, Blackeye, Blackhead, Blacklock, Bones, Browman, Brownsvain, Catsnose, Chin, Chubb, Cockshead, Copperhead, Copperbeard, Cripling, Crisp, Curl, Cute*. Вказівка на якості, які сприймаються об'єктивно: *Barnacle, Batt, Bawcock, Bayard, Bear, Best, Boncristien, Boncompagnon, Brock, Bullock, Burdon, Bustler, Buzzard, Calf, Cam, Camel, Capen, Careless, Catchpeny, Chicken, Cow, Cruel, Daft, Dearlove*. Також фіксація вкрай суб'єктивних, до кінця зрозумілих лише номінатору, особливостей поведінки, обставин життя, подій: *Geoffry Chese-and-brede, Robert Banknott, Blackinthemouth, Breakspeare, Crackshield, Alan Swet-in-bedde* [11,10].

Кожне родове ім'я при своєму виникненні мотивовано одним з вищезгаданих способів, однак у процесі спадкоємної передачі воно найчастіше втрачає колишній мотив в силу того, що новий референт зовсім не обов'язково відповідає за своїми ознаками або, тим більше, обставинам життя вихідному референтові. Тому реальне функціонування імен регламентоване неофіційним «договором», що пропонує не зв'язувати можливі апеллятивні асоціації прізвища з її носієм [44,23].

Теза про відсутність вмотивованості власних імен деякими лінгвістами часом перебільшується, приймається за абсолют, і використовується як головний чинник при визначенні специфіки імені або спробах дати універсальне визначення ономастичним одиницям [23,12].

У дійсності, як ми бачимо, асоціативний зв'язок з ознаками об'єкта й відповідними апеллятивами споконвічно має місце та фіксується не тільки в лексикографічній практиці, але зберігається на рівні повсякденної свідомості. Так, на думку Р.Л. Грейгенхафта, фамільні імена типу *Small, Little, Short* або *Bent* стають імпульсом до розвитку комплексу неповноцінності, що свідчить не тільки про ненавмисне апеллятивне читання таких імен, але й про досить потужний, хоча небажаний, характеристичний ефект, що впливає на самооцінку їхніх носіїв [15,154].

Образне вживання імен або прізвищ в художніх творах, таким чином, не є чимсь абсолютно новим або незвичайним стосовно до “першествореним” національним прізвищам. Поетичні імена лише повторюють, імітують процес виникнення одиниць національного ономастикону, але вже в іншій, художній реальності. Автор же добутку в цьому випадку привласнює собі роль номінатора, особи, що вперше здійснює акт номінації, або “хрещення”. Він обирає деяку деталь, що індивідуалізує, або набір ознак, які сприймаються найбільш яскраво та психологічно домінують над іншими властивостями персонажа. Тому для нього ці деталі або ознаки є суб'єктивно важливими. Повідомлення до читача найчастіше є сам творчий процес створення художнього твору. Підкреслимо, що при такій моделі творчості першопричинним імпульсом стає споконвічна вмотивованість реальних антропонімів, що як підсвідомий фактор “вмикає” не тільки авторське ономатворчість, але націлює увагу читача на пошуки його результатів [43,74].

Дослідження, які були проведені в останні роки, показали, що не тільки прізвища, але й власні імена можуть на рівні повсякденної свідомості асоціюватися з певними ознаками або якостями передбачуваного референта. Так, Ральф Уінсом на підставі опитування 1100 респондентів затверджує, що нижченаведені чоловічі та жіночі імена викликають стійкі почуття про особисті якості або зовнішність людини ще до знайомства з ними:

Таблиця 2.1.2.

ЧОЛОВІЧІ ІМЕНА:

Ім'я	Його значення
Allan	serious, sincere, sensitive
Andrew	sincere but immature
Anthony	tall, wiry and elegant
Benjamin	dishonest
Dennis	clumsy
Donald	smooth and charming
Edward	thoughtful
George	aggressive
Harold	coarse
Richard	very good-looking
Thomas	large, soft and cuddly

Таблиця 2.1.3.

ЖІНОЧІ ІМЕНА:

Barbara	fat but sexy
Emma	pretty but silly
Florence	masculine
Louise	pretty

Maureen	sultry and surly
Nancy	spiteful
Pamela	hard, ambitious, domineering
Patricia	plain
Sally	childish
Sarah	sensual and selfish

Зазначимо, що, як правило, таке розуміння імен не відповідає, а часом навіть суперечить їхнім етимологічним значенням, на яких найчастіше і ґрунтуються різні рекомендаційні списки та довідники у Великобританії і США. Порівняймо: *Benjamin* – ін. евр. *Vinyamin* – букв. син десниці, правої руки, тобто улюблений син – *son of the right hand*, “біс”, “нечесний” – у вищенаведеному списку *Andrew*, *Patricia*. Зате важко не побачити певного впливу літературних імен на «народну етимологію» одиниць національного антропонімікону. Так, злісний пліткар Сер Бенджамін Бекбайт (Sir Benjamin Backbite), персонаж у комедії Р.Шерідана “Школа лихослів'я”, безсумнівно, «збезчестив» своє ім'я. Шекспірівські Марко Антоній із трагедії “Юлій Цезар” і капітан Антоніо з “Дванадцятої Ночі” могли “залишити в спадщину” імені *Anthony* свою шляхетну й привабливу зовнішність, комічно боязкий і податливий Сер Ендрю Еґ'ючик (*Sir Andrew Aguecheek*) імені *Andrew* предав слабкість свого характеру, а *Памела* з однойменного роману З.Річардсона – твердість [64,35-36].

Однозначні відповідності між відомими ознаками літературних персонажів і іменами у реальному вживанні, звичайно, виявляються далеко не завжди, хоча вже давно існують спеціалізовані посібники власних імен. Наприклад, у опублікованому для молодих матерів посібнику “Baby Name Finder” представлені за абеткою певні позитивні якості або властивості такі як “сміливість”, “сталість”, “відданість”, які батьки бажали бачити у своїй

дитині. Так, відданість, на думку авторів, асоціюється з іменами *Cordelia* – молодша з трьох дочок короля Ліра, *Enid* – героїня віршованого роману Крет'єна де Труа “Ерек і Еніда”. Це визнання ролі, яка корелює імена літературних персонажів, що позначається при розділі імен реального антропонімікону на “погані” і “гарні”. До “поганих”, наприклад, відноситься жіноче ім'я *Bertha*, літературним прототипом якого є *Bertha Mason Rochester*, божевільна дружина головного персонажа в романі Ш. Бронте “Джейн Ейр”, а “поганим” чоловічим ім'ям вважається *Roderick*, представлений у своїй літературно-художній іпостасі негативним персонажем: *Roderick Random* з роману Т.Смоллета “Пригоди Родеріка Рендома” – “*selfish and unprincipled hero*”, *Roderick Dhu* з поеми В.Скотта “Леді озера” – “*fierce Highland chief*”, відомий як “grim”, “black”, “jealous”. З іншого боку, до “гарних” імен відносяться *John*, *Jonathan*, *Thomas*, яким відповідають винятково позитивні літературні референти, наприклад, герой роману Е. Гаскелл “Мери Бартон” – Джон Бартон: “*John Barton – a steady, thoughtful workman*”, або головна діюча особа в романі В.Скотта “Антикварій” – Джонатан Олдбак: “*Jonathan Oldbuck – a learned and garrulous antiquary*”, персонаж романа У.М.Теккерей “Newcomes” – Томас Ньюком: “*Colonel Thomas Newcome – an admirable portrait of a simple-minded gentleman, guided through life solely by the sentiments of duty and honour*”.

Проникнення літературних антропонімів у систему англійських власних імен пов'язане з впливом літератури як фактором формування суспільної свідомості та смаків членів суспільства. На їхнє становлення великий вплив зробили: Чосер, Сідней, Спенсер, Шекспір, Мільтон, Дефо, Свіфт, Ричардсон, Філдінг, Смоллетт, Стерн, Скотт, Діккенс, Теккерей, Бронте, Еліот, Теннісон, Голсуорсі та ін.

Багато імен, які були створені цими авторами, увійшли в національну антропонімічну номенклатуру. Сюди відносяться: *Pamela* – персонаж роману Сіднея “Аркадія”, *Stella* – героїня циклу сонетів Сіднея “Астрофель і Стелла”, *Claribel* – персонаж поеми Спенсера “Королева фей”, *Vanessa* – героїня поеми Свіфта “Каденус і Ванесса” та ін. Колись вийшли з вживання та враховувалися

“мертвими” імена *Amy, Enid, Gareth, Guinevere, Guy, Lancelot, Nigel* та ін., були відроджені історичними романами В.Скотта та поемами Теннісона й зараз досить популярні. Забуте жіноче ім'я *Alice* одержало нове життя в другій половині XIX ст. після публікації казок Л.Керролл “Пригоди Аліси в Країні Див” [20,22].

Проникнення літературних власних імен у сферу реального вживання відбувається також на основі трансантропонімізації та транспозиції. По-перше, традиційно фамільні імена вживаються як власні авторами відомих творів і вже в якості таких входять у сучасну літературу. Наприклад, *Shirley* (з однойменного роману Ш. Бронте), *Bradley* (з роману Ч.Діккенса “Наш загальний друг”), *Chester* (з роману Г.Уеллса “Кіпіс”), *Clifford* (з роману Н.Хоторна “Будинок про сім шпилів”), *Seymour* (з роману Дж.Мередита “Еван Харрінгтон”) та ін. У другому випадку має місце функціональне зрушення в характері референції, коли ім'я одночасно співвідноситься і з персонажем, і з будь-якою іншою особою, що, на думку номінатора, має якості даного літературного героя. Тут незаперечно першість знову належить Діккенсу, наприклад, його *Scrooge* у значенні “скнара”, *Gradgrind* – “приосадкуватий утилітарист”. Менш відомі, але тому більш цікаві випадки повної транспозиції ім'я без втрати його антропонімічного статусу, коли переосмислення відбувається у два етапи:

- а) як узагальнення характеристики даного персонажа
- б) як розвиток його головної характеристики

На другому етапі, як правило, задіюється транспозитор – службові або знаменні слова. Так, ім'я персонажа у романі Д.Дефо “Робінзон Крузо” *Man Friday* – П'ятниця одержало значення “підслесливого, але доброзичливого та працюючого помічника” – “*a servile, yet cheerful and hard-working...assistant*”, а потім за допомогою транспозитора “girl”, тобто *Girl Friday*, стало вживатися в значенні “спритної молоді помічниці” – “*a resourceful young woman assistant*”. Наприклад, “*Secretary Girl Friday required for principal of professional firm in Mayfair*” – оголошення в “Таймс” або – “*They could be*

earning several pounds more, as Girl Fridays, personal assistants or private secretaries to rising executives” [25,65].

Статус імен, які були транспозировані у системі національного антропонімікона, ще треба з'ясувати, хоча вже зараз зрозуміло, що в його поповненні беруть участь не тільки автологічні, але й переосмислені літературні імена.

Підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що літературні власні імена перебувають у складних, взаємодоповнюючих відносинах із системою національного антропонімікона сучасної англійської мови, у результаті яких ініціюється не тільки образно-стилістичний потенціал імені, але й відбувається збагачення та поповнення національної номенклатури англійського антропонімікону, тому що поетичне “будування” імен стає одним із джерел розвитку та складовою частиною системи реальних імен. На особливу увагу заслуговує те, що необхідно вивчати та враховувати при перекладі особливості та властивості поетичних імен як потенційних реалізацій англійських власних імен у реальному вживанні.

2.2. Курйози імен та прізвищ в США та Англії

Смішні імена або імена-курйози не були предметом пильного вивчення, вчені ними глибоко не займалися, хоча іноді й перераховували на потіху читачам забавні власні імена й прізвища. Подібними антропонімами і їхнім колекціонуванням займалися багато відомих вчених нашого часу. Подивимося, які ж імена-курйози зустрічаються в США.

Найбільш повні американські посібники про імена містять більш, ніж десять тисяч антропонімів. Серед них - календарні, традиційні, новітні, а також міжнаціональні, що хлинули приблизно 40 років тому назад в американський реєстр імен і були дружньо прийняті корінними жителями США, тих для кого англійська мова рідна. Якщо в період з 1600-1800 роки в англійських країнах кожний другий чоловік мав ім'я *Джон, Томас, Вільям, Уолтер, Джеймс* або *Джозеф*, а жінки - *Мері, Анна* або *Елізабет*, то потім подібні імена потіснилися, хоча ними й зараз продовжують називати дітей і,

імовірно, будуть називати завжди, а деякі з вищезгаданих антропонімів з'являються навіть тепер подекуди на нетривалий час у списку самих улюблених і модних.

Багато міжнаціональних імен викликають далеко не однозначну реакцію як нехтування та відштовхування у аборигенів Америки. Правда, в США це зустрічається дуже рідко, американці легко миряться з незвичайними іменами, як би дивно вони не звучали [24,59].

Подібне ж було у Росії після революції. Серед прибулих до США іммігрантів за останні роки (1995-2000) було чимало дівчинок за ім'ям *Анастасія*. У той час воно було популярним у Росії завдяки моді. Тоді цей антропонім вважався «сільським», який давно вийшов із вживання, однак у 80-і роки ім'я повернулося, пішло й стало вульгарним. Зі скороченою формою - *Настя* - жити в Америці взагалі протипоказано, тому що *nasty* по англійськи перекладається як «огидний, бридкий, непристойний». Але емігранти з Росії, ще не маючи поняття про те, що мода - це стабільність, привезли це ім'я й у США, де до нього відразу стали ставитися зі зневагою. Саме тому усі російські «Насті» негайно стали називатися в Америці *Стейсі* або *Ася*.

Які ж імена в різних країнах прийнято вважати курйозними? От, наприклад: не кожному громадянину США доводилося зустрічати жіноче ім'я - *Кеннеді Джонсон*, *Президент Лінкольн* або дівчинку, яку звать російським чоловічим ім'ям *Ваня*, особу жіночої статі, яку кличуть *Рейган*, прізвище американського президента Рейгана. Дорослих чоловіків і жінок за ім'ям *Кукі-Пукі* та *Живи Довго* важко знайти, так само, як і представника сильної статі, дорослого шановного чоловіка, якого кличуть *Джонні Дурачок*. Середній американець абсолютно точно коли-небудь чув про військового у відставці, серйозного громадянина, учасника Другої світової війни, якого товариші називають *Стронгі*, однак у документах він записаний як *Стронг Бузер* (Strong Booser), що в перекладі значить «записний п'яниця». Цікавим може здатися чоловіче прізвище *Меморіал Дей* (День Жалоби) на честь національного свята в США, або ім'я дівчинки - *Гефілте Фіш* (фарширована риба) у сім'ї змішаного національного походження, де батько - єврей, а мати - індіанка.

На початку ХХ століття, коли в Росії почалася революція, американці були настільки заінтриговані боротьбою «червоних» та «білих», що стали називати своїх дітей назвами різних кольорів. І дотепер подібні імена, такі, як *Ред, Уайт, Грін, Блю* надалі зустрічаються у літніх громадян США. А один раз у телевізійній передачі фігурував поліцейський, чий антропонім був - *Бейбі Грін Раашн*.

В якій країні вперше спалахнула пристрасть до винаходу нових імен і використанню їх у більш-менш широкому масштабі, сказати неможливо, грубо говорячи, це почалося в ХХ столітті. Однак з повним правом можна зтверджувати, що одні з цих дивних та смішних для вуха імен увійшли як повноправні в ономастику Америки, а, наприклад, інші й донині існують в однині. Вчені-ономасти США помітили, що найчастіше нововинайдені імена пов'язані з топонімами, тобто з географічними назвами, і тому вони називаються от топонімічні [34,55].

Так, ім'я акторки *Мирна Лея* (Mirna Leya) тепер можна зустріти серед всіх верств населення США, але походження його майже ніхто не знав дуже довгий час. Однак зовсім недавно сама власниця імені розповіла, що у список американських антропонімів це ім'я було введено її батьками на згадку про станцію *Мирна*, де вони познайомилися [64,12].

Дуже часте виникнення нових імен пов'язане з різними військовими діями або зміною політичної обстановки в країні. Громадянка США *Маніла Дью Устед* (Manila Dew Usted) народилася 5 травня 1898 року в Каліфорнії й одержала своє ім'я після того, як її батько, адмірал Дью Устед, захопив затоку *Маніла*, на згадку про що він назвав дочку *Маніла*. Дью - перше ім'я адмірала, але дано дочці у якості другого. Успіхом це ім'я не користувалося й незабаром майже вийшло зі складу власних імен США. Американець *Кенессо Маунтін Лендіс* (Kenessaw Mountain Landis) був назван так у 1866 році батьком, військовим хірургом, тому що після закінчення громадянської війни він зробив велику кількість операцій іншим потерпілим, а було це у підніжжя

Кенессо Маунтін, що в перекладі значить - гора Кенессо. Останнє слово, Кенессо, індійського походження [63,43].

На сьогоднішня оттопонімічних імен у США стало менше, але вони все ж таки зустрічаються. Так, недавно в одній сім'ї зі штату Оклахома двох дочок-близнюків назвали *Окла* й *Хома*, що разом образує назву штату, а в іншій сім'ї, на честь назви штату Міннесота, дівчинки одержали імена *Мінна* й *Сота*. Недавно оттопонімічне ім'я в Америці було дано новонародженому синові відомого англійського футболіста (хлопчик народився в США) Девіда Бекхема, коли дитину назвали *Бруклін* на згадку про місце, де дитина з'явилася на світ. Бруклін - частина нью-йоркського району Манхеттен [66,34].

Але не тільки оттопонімічні імена радують серце батьків у Сполучених Штатах. Якщо аналізувати хронологію, то одне з перших імен ХХ століття, що довго розважало американців, було *Депресія*, дівчинка народилася в сім'ї Дейвіс під час економічної кризи 30-х років. У ХХ столітті в одній із сімей США дітей пронумерували за буквами латинського алфавіту - *Ей*, *Бі* та *Сі* [65,5].

В одній американській сім'ї батьки «охрестили» всіх своїх трьох дітей іменами - *Гуд*, *Беттер* і *Зе Бест*. В іншій сім'ї трьом хлопцям дали імена *Манді*, *Т'юзді* та *Сетеді* - понеділок, вівторок і субота, за назвою днів тижня. Якщо ми згадаємо Д.Дефо і його книгу «Робінзон Крузо», то на пам'ять негайно прийде друг моряка, дикун, що був названий Робінзоном *Фрайді*, так що цей спосіб найменування людини в англійських країнах не новий [12,33].

Колись за старих часів у моді було називати дітей іменами професій - *Бейкер*, *Кукер*, *Брустер*, але в цей час це засіб найменування взагалі не використовується [11,61].

У найменуванні дитини часто проявляється біблійна традиція, коли немовляті дають ім'я за першим звуком, який почула матір після появи дитини на світло. Цієї традиції зобов'язані такі імена, як *Іаху* або *Бенг*, а також інші подібні імена [22,31].

У місті Тулса громадянин США Юджин Джером Дюпуа назвав у 80-і роки усіх шістьох дітей своїм ім'ям, і всі вони зветься *Юджин Джером Дюпуа*

- адже в англійській мові іменники не мають розбіжностей у статі, воно виражається тільки в займенниках. Щоб розрізнити своїх нащадків, Дюпуа використовує номери [61,11].

Хонда та *Тойота* - дві дівчинки, а їхні два брати мають імена *Ягуар* та *Датсон* - назви легкових автомобілів, особливо улюблені батьками. А громадянин штату Каліфорнія кличе своїх дітей їхніми офіційними іменами *О'Кей* і *Олл Райт* [61,47].

Існують і зовсім унікальні випадки: так у Каліфорнії у 80-і роки громадянин США Майкл Герберт Денглер звернувся у відповідні організації із проханням відтепер називатися номером 1069. Чому саме ці цифри прийшли йому на розум - невідомо, але окружний суддя відмовив йому на тій підставі, що відмова від людського імені є повна дегуманізація людської істоти. У ті ж роки один з мешканців штату Юта, людина чоловічої статі, зажадав, щоб його ім'я було офіційно замінене на прізвисько *Уфі Гуфі*. А в Англії Ерік Фотербері виграв справу в суді, яка розважала громадян країни сім років, і зареєстрував свою дочку під «ім'ям» *21 А*, у чому сім років підряд суд йому відмовляв [63,45].

У 70-і роки ХХ століття, у Великобританії відбувся невеликий спалах розбіжностей між урядовими чиновниками й рядовими громадянами. Невдоволення почалося з того, що батьки із середнього класу населення назвали свою дочку - *Принсес Дульцима Розетта*. *Принсес* означає «принцеса», але магістрат не захотів записувати це ім'я через «небажані асоціації», і справа дійшла до королеви. Спочатку Єлизавета II погодилася на ім'я, вигадане батьком і матір'ю новонародженої, але потім прислухалася до голосу радників і порадили батькам забрати із трьохіменого набору слово «*Принсес*». Однак тоді розгнівалася уся Англія - за яким це правом держава втручається в особисте життя своїх громадян?

А от в Америці в особисте життя громадян цієї самої вільної країни у світі ніхто ніколи не втручається, і особи жіночої статі з іменами *Куїнн* *Вікторія*, *Куїнн Елізабет*, а також чоловічі - *Принс Чарльз*, *Принс Ендрю* та інші зустрічаються не так уж рідко. Існує не тільки жіноче ім'я *Куїнн*, згадане

в американському списку імен, але значиться й зменшувальне від нього - *Куїнні*, тобто «королевочка» або «королівка».

В Україні та в інших країнах в наші дні де-які громадяни особливо прихильні до англо-американських антропонімів. Тому представляється необхідним привести список чоловічих і жіночих імен, особливо улюблених американцями за останні 30 років.

Чоловічі: *Майкл, Тейлор, Кристофер, Крістіан, Джейсон, Брайан, Брендон, Деніел, Стівен, Ерік, Роберт, Роджер, Джон, Дейвід, Джонатан, Джошуа (Іешиа), Ейрон (Аарон), Меттью (Матвій), Нейтан (Натан), Джастін (Устін), Ентоні (Антон), Едвард, Дональд, Рональд, Денніс, Райан, Ніколас, Заккарі (Захарія, Захар), Кайл, Джейкоб (Яков), Адам.*

Жіночі: *Олександра, Олександрія, Аманда, Брітанні, Дженніфер, Джессіка, Деніел, Сара (Сера), Ешлі, Крістін, Катерін, Келлі, Лінн, Мейган, Мішел, Ніколь, Деніз, Рейчел (Рахіль), Ребекка (Ревекка), Саманта, Стефані, Елізабет (Єлізавета), Хетер [64,45].*

За самими останніми відомостями, починає бурхливо входити в моду й широко поширюватися ім'я *Емілі*, що ще недавно вважалося старомодним.

2.3. Забарвлення англійських власних імен семантико-стилістичними засобами мови

Власне ім'я, як відомо, має певне значення в мові. Більше того, у художньому творі воно збагачується додатковим змістом. Семантичний потенціал власного імені в тексті перебуває в постійному русі й розвивається в бік ускладнення, яке насичене індивідуальними кваліфікаціями персонажа, що надаються йому автором або іншим об'єктом.

У художньому творі не тільки семантика власних імен грає значущу роль, але імена героїв також є стилістично значимими. Як вже було згадано, власне ім'я здобувало стилістичну значимість в історії літератури різними способами. У літературі класицизму широко використовувалися так звані

"імена, що говорять", які прямо характеризували персонажів або вказували на їхні морально-етичні якості.

У сучасній же літературі використовуються або "імена, що говорять", або імена, внутрішня структура яких розкривається досить легко. Але це, на жаль, не є правилом для всіх творів сучасних авторів. Мається на увазі тільки гумористична й сатирична література [45,110].

Обрані нами твори не є за жанром гумористичними, а навпаки являються художньою прозою, в якій емпатично-зафарбовані імена зустрічаються рідше. Але все-таки нам представляється необхідним виявити семантико-стилістичні особливості власних імен героїв.

На наш погляд, варто почати з твору Стівена Кінга "Ловець сновидінь" ("*Dream catcher*"), що написано в жанрі фентезі. Один з головних героїв Джо Клерендон (*Joe Clarendon*) становить найбільший інтерес, тому що цей персонаж має не тільки цікаве ім'я, але й прізвище "*Beaver*". Нам здається, що саме прізвище характеризує цього героя найбільш повно. "*Beaver*" у перекладі з англійської мови означає "бобер". Ми вважаємо, що автор надав йому таке прізвище, тому що той постійно тримав у роті зубочистку. В "Словнику англійських власних імен" Сміта-Беністера ім'я *Joe* має наступні варіанти походження: від біблійного *Іоанн*, від латинського *Jonas*, від древньогрецького *Ionas* або від древньєврейського слова - *yonah*, яке перекладається як "*голуб*" [65]. В Біблії згадується пророк Іоанн, який, відповідно до легенди, пробув всередині кита три дні й три ночі. Можливо, саме ця легенда вплинула на вибір імені для цього героя, тому що за сюжетом *Joe* був з'єднений заживо інопланетянином. Що стосується прізвища героя *Clarendon*, то вона відтворилася від назви географічного об'єкта *Clarendon*, який знаходиться в Англії.

Ім'я й прізвище іншого персонажа, Піт Мур (*Pete Moore*), теж цікавлять нас. Походження імені *Pete* має кілька варіантів: від біблійного Петро, або від древньогрецького *Petros* (*petra* - означає "скеля, камінь"). В Біблії йде мова про Петра, рибалку з Галілеї, він був одним з 12 апостолів, а також був засновником християнської церкви. Прізвище *Moore* було утворено від

прізвиська, у якому, на думку Логана, знайшов своє відбиття примітне з топографічної точки зору місце Moore в Англії [30]. В цьому випадку дуже складно сказати, чим керувався автор при виборі ім'я для цього персонажа. Очевидно, цей герой характеризується своїм ім'ям побічно, тобто його ім'я побудоване на асоціації за контрастом: за сюжетом *Pete* був п'яницею, а одне зі значень імені - апостол Петро.

Значення імені й прізвища героя Генрі Девліна (*Henry Devlin*) наступні: ім'я *Henry* відтворилося від германських слів: *heim* - що означає "будинок" і *richi* - "правитель, власник". Прізвище *Devlin* відтворилося від назви населеного пункту *Dublin*, що в Ірландії [65]. За сюжетом *Henry* - психоаналітик, який проводить більшу частину свого часу в приватній клініці, тобто можна сказати, що клініка є його другим будинком, де *Henry* - повноправний хазяїн. Можливо це вплинуло на вибір імені для героя.

Одним з головних персонажів також був Джонсі Гарі (*Jonesy Gary*). В цьому випадку найцікавішим виступає прізвище *Gary*. Воно відтворилося від шотландського прізвища *MacGarry*, яке перекладається як "мужній". У книзі "Ловець сновидінь" розповідалося про навалу інопланетян. Протягом усього роману *Jonesy* самовіддано боровся із проводирем прибульців, зрештою, все-таки зумів вижити й урятувати своїх друзів.

Ім'я та прізвище Ричард Маккарті (*Richard McCarthy*), також як і *Pete*, побудовано на асоціації за контрастом. Вони відтворилися від германських слів *richi* - "правитель, власник" і *hart* - "сильний, сміливий". За сюжетом *Richard* був дуже наляканий пришествям інопланетян і через те, що не зміг боротися, він загинув. Про прізвище *McCarthy* відомо тільки те, що це шотландське прізвище [30].

Цей перелік власних імен, звичайно, далеко не все, що нам зустрілося в книзі Стівена Кінга "Ловець сновидінь", але вони нам здалися найбільш підходящими для нашого дослідження, тому що вище зазначені власні імена мають яскраво виражені семантико-стилістичні особливості.

Далі нам представляється необхідним привести кілька прикладів для аналізу із книги Артура Конан Дойла "Пригоди Шерлока Холмса".

У проаналізованій нами літературі не було згадування про значення імені головного героя, сищика *Шерлока*, але про його прізвище була знайдена наступна інформація: прізвище *Холмс* відбулося від назви географічного об'єкта *Holm*, що знаходиться в Англії [65]. З наявними відомостями дуже складно сказати, що ж вплинуло на автора при виборі імені для головного героя.

Про доктора Ватсона (Уотсон, так точніше) теж відомо дещо. *Watson*, на нашу думку, це син *Wat*.

Ім'я головного героя в оповіданні "Палець інженера" (*The Engineer's Thumb*) Віктор Хатерлей (*Victor Hatherley*) теж становить інтерес. Ім'я *Victor* відтворилося від латинського *victor*, що означає "переможець", прізвище відбулася від назви географічного об'єкта в Англії - *Hatherleigh*. За сюжетом *Victor* - інженер-гідралік, погодившись полагодити гідралічний прес для видобутку глини довідався, що замість цього за допомогою преса група людей займається протизаконною діяльністю: карбуванням монет. В результаті *Victor* піддав своє життя небезпеці, його хотіли вбити, але завдяки своїй сміливості, а також допомоги *Sherlock Holmes*, він викрив фальшивомонетників. Тут явно простежується зв'язок між іменем і характером персонажа.

Ім'я ще одного персонажа із цього оповідання полковника Старка (*Colonel Stark*) із древнє-англійської означає "твердий, рішучий, суворий", тому можна сказати, що це ім'я побудоване на асоціації за подібності, тобто *Colonel Stark* був власником гідралічного преса й саме він бажав смерті *Віктора*. Цей персонаж мав твердий, суворий характер, що, отже, і обумовило вибір прізвища *Stark*.

Про ім'я містера Фергюсона (*Mr. Ferguson*), помічника полковника Старка (*Colonel Stark*), теж відомо дещо. Це прізвище, на нашу думку, шотландського походження. Очевидно, що батько *Mr. Ferguson* мав ім'я *Ferg* [65].

В оповіданні "Знатний холостяк" (*The Noble Bachelor*) нам зустрілося ім'я лорда Роберта Саймона (*Lord Robert St. Simon*). *Robert* походить від

германських слів *hruod*, що означає "слава" і *beracht* - "яскравий, блискучий". *Lord St. Simon* за сюжетом був дуже багатим і завидним нареченим у маленькому містечку. Можливо, значення імені вплинуло на автора при виборі. Ім'я нареченої лорда Саймона *Doran* походить від ірландського слова *Deoradhan*, що означає "засланець, чужоземець". У цьому випадку неможливо сказати, чим же керувався автор при виборі цього імені.

Ім'я колишньої нареченої лорда Саймона Флори Міллер (*Flora Millar*) також дуже цікаве. *Flora* походить від латинської *Flora*, що означає "богиня квітів, весни", а прізвище в перекладі з середньо англійської означає "мірошник". Тут також неможливо зробити висновок про задум автора.

В оповіданні "Беріллова діадема" (*The Berryl Coronet*) ім'я *Alexander* походить від давньогрецьких слів *alexein*, що означає "захищати" і *aner*, що в перекладі "людина, чоловік". Буквально ці слова означають "захисник людей". Прізвище головного героя *Holder* перекладається зі середньо англійського діалекту як "орендар, власник", значення прізвища дуже тісно пов'язане з роллю персонажа в оповіданні. *Mr. Holder* був власником великої фірми. Можливо, автор керувався саме цим при виборі імені. Значення імені *Arthur*, сина *Alexander*, походить від кельтського *art*, що в перекладі означає "ведмідь".

Ми знову відмічаємо той аспект імені, що, по-перше, його не завжди можливо зв'язати з характером і діями персонажа, і, по-друге, відповідно, неможливо пояснити вибір автора.

Згідно з розробленою нами класифікацією походження англійських власних імен: отантропонімічні, за місцем проживання, за родом занять, описові; ми можемо проаналізувати утворення власних імен з основного дослідницького матеріалу.

До отантропонімічної групи, на нашу думку, належить ім'я *Gary*, утворене від шотландського прізвища *MacGarry*. З іншої сторони патронімічне ім'я *MacGarry* має конотативне підґрунття і перекладається як "мужній". Отже, воно відноситься до описової групи. Ім'я *Jonesy* - зменшувальне від *Jone*. Це ім'я має декілька варіантів походження: від

біблійного *Іоанн*, від латинського *Jonas*, від древнє-грецького *Ionas* або від древнє-єврейського слова – *yonah*, яке перекладається як “голуб”. До групи “за місцем проживання” відноситься прізвище *Clarendon*, яке утворилося від назви географічного об'єкта в Англії, *Moore*, яке утворилося від топографічної місцевості в Англії. Прізвище *Devlin* утворилося від назви відомого ірландського міста *Dublin*. Прізвище *McCarthy*, беручи до уваги шотландську приставку патронімічного характеру *Mc-*, відноситься до групи “за місцем проживання”.

Ім'я *Pete* та *Joe* мають яскраве біблійне походження. Ім'я *Henry* відтворилося від германських слів: *heim* - що означає "будинок" і *richi* - "правитель, власник". *Richard* походить від германських слів *richi* - "правитель, власник" і *hart* - "сильний, сміливий". Отже, ми можемо зробити висновок, що в творі “Ловець сноведінь” Стівен Кінг обирає ім'я, які утворилися на основі двох способів: імена біблійного походження та імена германського походження.

Прізвище відомого лондонського детектива *Holmes* утворилося від назви географічного об'єкта *Holm*, що знаходиться в Англії, отже, воно відноситься до групи “за місцем проживання”. Прізвище героя з оповідання "Палець інженера" *Victor Hatherley* також походить від географічного об'єкта в Англії - *Hatherleigh*. Прізвище полковника Старка (*Stark*) із древнє-англійської означає "твердий, рішучий, суворий" і це ми бачимо в його діях на протязі оповідання. Це ім'я відноситься до описової групи. Прізвище *Ferguson* шотландського походження і відноситься до групи “за місцем проживання”. Ім'я іншого персонажа *Robert St. Simon* походить від германських слів *hruod*, що означає "слава" і *beracht* - "яскравий, блискучий", воно теж відноситься до описової групи. Ім'я нареченої Роберта Саймона *Flora* походить від латинської *flora*, що означає "богиня квітів, весни", цей антропонімів відноситься до описової групи. Прізвище *Holder*, імена *Alexander* та *Arthur* стосовно внутрішньому семантичному змісту відносяться до описової групи. Отже, більшість імен з оповідань Артура Дойля “Пригоди Шерлока Холмса” відносяться до описової групи або до групи “за місцем проживання”.

2.4. Особливості перекладу власних імен через семантико-стилістичні засоби мови перекладу

Переклад - це засіб міжмовного спілкування. Перекладач намагається зробити обмін інформацією між об'єктами різних мов, передаючи в мову перекладу текст, який має ідентичну комунікативну цінність із текстом оригіналу. Текст перекладу не повністю виступає еквівалентом із текстом оригіналу завдяки обмеженням, які накладаються зовнішніми та семантичними різницями між мовою перекладу та мовою оригіналу.

Семантико-стилістична зафарбованність тексту якраз один із прикладів цієї різниці. Цей аспект необхідно враховувати при перекладі. На протязі багатьох років країни СРСР були “зачинені” і у нас не було достатньо можливостей оцінити всю зарубіжну літературу. Теж саме відбувалося в іноземних країнах, тому що вони були не спроможні оцінити всю розмаїтість нашої вітчизняної літератури. Звичайно, що в нас було багато іноземної літератури, але більшість із них або антична література, або книги про робітничий клас. З іншої сторони іноземці могли побачити тільки архаїчну зафарбованність, а про семантико-стилістичну в них було не достатньо інформації. Але зараз, коли СРСР більше не існує, ми маємо можливість презентувати нашу літературу, отже, і національну зафарбованність.

Ми вважаємо, що кожний літературний твір має власне семантико-стилістичну зафарбованність. Кожна праця створена за умовами країни, де живе її автор. Отже, мова країни, стиль життя, політична, історична, економічна атмосфера впливають на працю, і вона отримує національну зафарбованність країни, навіть, якщо автор не думає над “офарбованністю” свого твору.

Ми вважаємо, що збереження семантико-стилістичної зафарбованності є одним із найскладніших завдань для перекладача. Національне окрашення – власність самої країни або її частини. Кожна країна пишається своєю історією, традиціями, і це було б образою, якщо перекладач не спромігся передати семантико-стилістичний зміст, або передав його невірно.

Будь-яка літературна праця створюється на національній основі, відображає національні проблеми, характеристики і у той же час питання, які актуальні для всього людства. Переходячи від однієї нації до іншої, література збагачує та розширює поняття людей про один одного.

Засіб передачі національної зафарбованості – один із найскладніших у перекладі. Завдяки перекладу дуже важливі літературні твори з'явилися в інших країнах, а у іноземних читачів з'явилася можливість познайомитися з ними. Переклад допомагає взаєморозумінню та людському збагаченню.

Семантико-стилістична зафарбованість повинна відображатися адекватно в перекладі. Різновиди національної зафарбованості відкриваються особливо в різних сферах духовної культури людей, отже, і в різноманітних видах перекладу. У науково-технічній літературі національно-психологічні категорії виражені менш виразно. Адекватно передані конотативні тексти безціні для всіх націй завдяки їхній національній особливості. Отже, наприклад, теорія Дарвіна, закони Ньютона, сучасна фізика Ейнштейна мають однакове значення для всіх країн та націй. Із цієї точки зору оригінальний текст природньо-наукових праць сильно не відрізняється від своїх перекладів. Інша справа із соціально-політичною літературою. Вона щільно пов'язана з ідеологічним суспільством країни, з її історією та історичними особливостями, її не можливо відділити від особливостей та потреб країни, від політичної ситуації та тогочасних подій. Вона змінюється факторами, які відображають розвиток поняття. Національні особливості, проблеми та інтереси відображаються і на змісті, і на стилі будь-якого автора.

Порівнюючи праці Дж.Стейнбека (J.Steinback), Дж.Остін (J.Austin), ми побачимо персональний почерк автора та особливість країни.

Національний початок однієї чи іншої країни, який відображається в літературі та культурі, особливо цікавий нам із перекладацької точки зору. Усе це становить сукупність характерних особливостей, які специфічні для цієї нації та її постійного історичного розвитку. Однаковий для всього людства

міжнародний характер, якому історичні умови надають свого власного національного колориту, свого власного самовираження. Ось чому йдеться про національно-специфічний характер, який був сформований у певних історичних, соціальних, географічних та інших умовах цієї країни. Цей специфічний характер достатньо чітко виразний, у ньому одна риса домінує над іншою, що ми бачимо в національній формі. Існує національна оригінальність, яка відображається в літературі та в інших сферах суспільної науки, чим змістовніше, прогресивніше, яскравіше ця оригінальність, тим вона більш значема. Інші народи збагачуються тим, що відкривають щось нове, цікаве, користне та важливе для них в цьому специфічному характері [10,12-16].

Складності при перекладі пов'язані найчастіше з передачею національного характеру твору: чим яскравіше відображається національне життя, колоритніші характерні ситуації, тим складніше для перекладача знайти адекватні, функціональні, описові засоби.

Буде досить згадати всі складності, з якими зіткнувся перекладач під час перекладу творів видатного американського письменника Дж.Стейнбека. Стейнбек не тільки глибоко національний та оригінальний письменник, але й сучасний. Його креативні твори могли з'явитися тільки зараз. Багато перекладачів відзначають оригінальність світу його персонажів, а також оригінальність його мови, стиля, особливе використання побутового стиля розмови та діалектів. Наприклад: *It's a grape! – Оце так життя! Got to blow town. – Мені час мотати з міста.* Стейнбек часто використовує схожі літературні слова та їхні діалектичні синоніми. Наприклад: *dish* – також перекладається як *красуня, діваха, jazz* – балаканина, брехня [62,270]. Отже, перекладач мусить визначити національні особливості змісту, форми (особливості мови, мелодійність, рима), замінити національні описові засоби (реалії, поетичні образи) іншими адекватними еквівалентами, щоб зберегти національний колорит оригіналу. Задача перекладача знайти та передати зміст національних особливостей та специфічного характеру. Адекватна передача цих національних особливостей відкриває шлях розкрити інтернаціональність

у творі. Побутовий вид розмови, діалекти, соціальна зафарбованність, реалії у творах Стейнбека не тільки становлять основу його стилістики, але також виражають зовнішні та внутрішні особливості його твору, систему почуттів, винятково багату фантазію, глибокі думки, проникаючі візуальні та духовні слова, творчий талант та спроможність трансформації. Усе це об'єднується в єдину комбінацію справжньої художньої картини життя разом з унікальним інтелектуальним ракурсом на це. Наприклад: *Don't you have a silly bone in your body?* – Невже у вас не має ні краплі гумору? [64,30]

Отже, не можливо створити тільки перекладацькі реалії, соціальний колорит, щоб відобразити національний характер під час перекладу. Це може статися тільки, якщо перекладач спроможний створити сполучення різноманітних форм національного характеру у творчій праці того чи іншого автора. Семантико-стилістична забарвленість - це не додаток у творі, а одна з його головних частин, яка становить структуру твору. Оригінальність та специфічний характер не показують, що матеріал не можливо перекласти, але вказують на творчий характер перекладацького процесу. Світова література знає багато прикладів, коли перекладачам вдавалося передати всю оригінальність твору, і ці переклади ставали шедеврами як їхні оригінали. Оригінальність, семантико-стилістичний колорит твору не втрачено в успішному перекладі, це один із головних принципів творчого перекладу. Національна зафарбованність, як і все у всесвіті, знаходиться в постійному розвитку. Тут роль перекладу збагачується одним позитивним моментом. Він полягає в тому, щоб донести до читачів усього світу цю стабільність, яка постійно змінюється. Цікаво, що для деяких творів, цей процес триває більш ніж десять років, доки його форма не прийнята та змінена. Заміна національної зафарбованності в перекладі часто залежить від домінуючих методів, які використовуються в різних літературних школах. Велич перекладу полягає не в акцентуванні національної специфіки, а в створенні її правдивої єдності, знаходженні адекватної, точної форми, яка допомагає показати цілісність національного та загальнолюдського колориту в оригіналі.

Перекладач повинен адекватно передати національний характер, який пов'язано зі справжнім уявленням про життя. Мається на увазі, що він повинен знати соціальні умови та розвиток нації, літературу якої він перекладає, він повинен знати та розуміти специфічний духовний шлях життя, знайти пояснення проблем, спричинені особливостями цієї нації, та оригінальність його розвитку. Наприклад, персонаж за ім'ям *Марулло* (Marullo) у романі Дж.Стейнбека “Зима нашого невдоволення” - збірний персонаж одного із представників італійської еміграції в Америці, який розбагатів у 20 роки минулого сторіччя. Такі постаті ми можемо знайти в багатьох творах того періоду, як і решта, Марулло – носій звичайних для корінних мешканців Америки проблем, але в романі Стейнбека ця постать відрізняється своєю національною та художньою оригінальністю, яка спричинена особливостями розвитку життя американських емігрантів у той період [31,121-122].

Що припускає кожний перекладач при перекладі, і які види завдань знаходяться на його шляху? По-перше, перекладач повинен знати та розуміти індивідуальність, унікальність персонажів. Кожна художня постать унікальна стосовно її природи та незалежно від її національного походження. Перекладач повинен знати та розуміти зміст персонажів та ідеї творів соціального рівня. Також він повинен не забувати про національну оригінальність, яка відображається у творі: зміст, структура, стиль, мова та інше. Перекладач повинен розкрити національний колорит твору, який грає важливу роль для різних країн та їхніх мешканців. Він повинен розкрити загальнолюдські елементи незалежно від їхньої приналежності до країни, епохи, нації. Національні та міжнаціональні, специфічні та загальнолюдські заходи щільно пов'язані один з одним та представляють складну діалектичну єдність. Переклад – це не тільки зовнішня форма цих обопільних відносин, це також діалектична єдність національного та інтернаціонального зафарбованості змісту перекладу. Суть перекладу – з'єднання національної та інтернаціональної зафарбованості. Ось чому одна з головних функцій перекладу - перенесення духовних цінностей однієї нації у власність інших.

Переклад - це перенос, який допомагає обопільному прониканню та впливу національних культур. Сьогодні ми стаємо свідками сильного прагнення до обопільного знання, інтелектуального та духовного спілкування.

Кожна національна культура виходить за рамки своєї власної країни. Завдяки розвитку культур на багатосторонній основі відносини стають усе більш всеоб'ємлюючими, вони потребують більшого значення. Не важко помітити, що більша частина питань та проблем у національних літературах співпадають. Але ставлення до цих питань та вирішення цих проблем різноманітне та оригінальне у творах різних культур. Наприклад, тема батьківщини в трьох віршах Блока, Бернса та Беєра. Загальнолюдська тема батьківщини в цих трьох віршах виражена по різному. Їхні ліричні персонажі виражають свої почуття по різному і вони мають різне поняття про свою країну. Ідеал батьківщини в цих трьох віршах був сформований у різних націях, у різній духовній атмосфері. Оригінальність їхніх відношень та художнього подання, оригінальність засобів вираження становить результат їхнього оточення та інших факторів. Для Блока "батьківщина" це найбажаніша мрія, надія, що це буде місце, де він знайде свій останній спокій, у його вірші батьківщина персоніфікує чудову природу навколо. Для Бернса "батьківщина" асоціюється з материнським смутком, вона сумує за синами, які виборюють свободу та ніколи не повернуться додому. У вірші Беєра ми не чуємо сліз, навпаки, гнів та заклик до помсти за зганьблену та знеславлену батьківщину. Смуток, біль, гнів та любов це ліричні настрої, які однакові для цих трьох поетів. Але, передаючи цю особливу рису – загальнолюдське почуття любові до батьківщини, ці вірші можуть втратити свій специфічний характер. Інтернаціональний характер у духовній літературі не існує окремо, у кожній культурі він отримує певні форми. Йдеться про діалект, дотримання якого повинно стати одним з головних принципів під час перекладу. Перекладач повинен адекватно передати обидва елементи, пам'ятаючи про постійне зникнення границь між національною та інтернаціональною зафарбованністю, тому що вони переплітаються між собою. Перекладач лише умовно знаходить та відмічає національну, соціальну, індивідуальну, інтернаціональну,

загальнолюдську зафарбованність. У кожному художньому творі вони виступають лише разом. Їхнє відокремлення веде до руйнування мистецтва. Якщо перекладач не зміг передати цей складний зміст, це означає, що він не зміг створити аутентичний переклад високого рівня[13].

Поняття семантико-стилістичної зафарбованності, яке з'явилося в термінології критичної літератури і яке означало особливу якість літературного твору, мовну характеристику персонажів, особливий, емоційний, лінгвістичний погляд окремої літературної праці або праць письменника, усе це особливість та оригінальність. Зафарбованність слова показує на його відношення до певного народу, країни, історичної епохи.

Національна (місцева) та історична зафарбованність реалій це нове додаткове значення до її основної суті. Це наводить нас на думку, що семантико-стилістична зафарбованність - частина конотативного значення реалії. Відповідно ми можемо порівняти реалії – слова з особливою національною та історичною зафарбованністю – конотативна лексика – зі словами, які позбавлені такої зафарбованності. Порівняймо два слова – *bird cherry* та *rook*. Вони означають якусь деталь природи: *bird cherry* це дерево, яке росте в Північній Америці, Європі та Азії; *rook* це різновид птаха із сім'ї гребінцевих. Ці слова не виступають реаліями завдяки їхньому поширенню та тому, що вони не пов'язані з народом або країною. Однак, асоціація, яка пов'язана з *bird cherry* – розквіт весни, та *rook* – очікування весни, змушує серце працювати частіше. Людина відносить ці слова підсвідомо, не перетворюючи їх, до реалій. У цих прикладах конотативні слова на відміну від реалій мають повні та значущі еквіваленти. “Незручне” слово часто замінюють його функціональним аналогом. Наприклад, слово *bird cherry* можна замінити на рано розквітаюче дерево або кущ, на англійській мові воно може бути заміненим на *plum, cherry tree or lilac*, замість *rook* модно використати будь-якого відповідного птаха [30,19]. Головна ідея полягає в тому, щоб розбудити у читача перекладного тексту тій самі асоціації, які виникають у читача оригінального тексту. Передача конотативної лексичної одиниці засобами, які

характерні для передачі реалії, за звичай веде до небажаних результатів: відповідне слово мусить розбудити певне відчуття.

ЗКласифікуючи реалії, ми відзначили, що вони розподіляються згідно їхнього місця та часу. Часто трапляється так, що реалія, яка означає одне й те саме поняття, може бути з різних місць та історичного часу: це і є зафарбованність, реалії відрізняються один від одного за конотативним значенням, зафарбованністю. Наприклад: верховний орган називається *сейм* у Польщі, *Верховна Рада* в Україні, *кортеси* в Іспанії та Португалії, *Bundestag* у Німеччині, *рікстаф* у Швейцарії, *стортінг* у Норвегії, *фолкетінг* у Данії, *кнесет* в Ізраїлі. Усі ці слова означають парламент, і вони сильно не відрізняються один від одного, але їхні традиційні назви представляють як характерні національні реалії. Кожна назва має свої власні риси. Однак, щоб відрізнити, не дозволяється використовувати заміну національного та історичного колориту іншим словом. Така заміна руйнує все семантико - стилістичне підґрунтя, а точніше, це приведе до анахронізмів та аналогізмів, які можуть “вбити” гармонію, так звану правду життя. Конотація та зафарбованність частини однієї суті, яка означає, що їх можна перекладати однаково за семантичним змістом слова. Якщо перекладач спромігся передати лише семантику лексичної одиниці, текст перекладу втрачає свою зафарбованність перед читачем. Але існують приклади, коли конотація реалії “вмирає”, стирається. Таке “стирання” логічно веде до перетворення реалії в звичайне, некольороване слово. Щоб відокремити цей феномен, вчені використовують термін “стирання” зафарбованності або конотації, “стерта” реалія. Деякі екзотичні слова можуть адоптуватися у мові й втратити свій екзотичний характер. Щоб втратити свій статус, реалії потрібно втратити свою якість, яка відрізняє її від звичайного слова, це і є втрата зафарбованності. Наведемо декілька прикладів. Буде потрібно багато часу, щоб перетворити українську власну реалію *пиріжок* у національно - незафарбоване, нейтральне слово, яке вже ввійшло у мову багатьох країн, та змусити людей позабути її дивне походження. Пов’язане з дивним змістом реалії, буде потрібно також багато часу, щоб адоптувати реалію у мову. Процес може перетворитися на

звичайне копіювання у результаті інтенсивного використання цього об'єкту у щоденному житті, позбавляючи реалію її оригінального національного колориту. Здається, що інтернаціональні та місцеві реалії повинні втратити свій статус реалії, по-перше, завдяки їх широкому використанню. Але в той же час багато інтернаціональних реалій існують без втрати своєї національної оригінальності. Наприклад, назви грошей. Існує інший приклад місцевих реалій. Їх національна зафарбованість практично дорівнює міжнаціональній, але обмежується місцевою приналежністю. Наприклад, “східна зафарбованість” близька за відношенням до Сирії, Турції та Єгипту. Усе вище згадане стосовно власних реалій однаково стосується національних та місцевих реалій.

Існує загальне розуміння, що “стирання” зафарбованості та її збереження залежить від нації та країни. Але існують такі моменти, коли “стирання” зафарбованості залежить від власної реалії та її функції у мові. Часто реалії мають розширене значення у контексті.

Іноді реалія використовується у тексті не в прямому, а в переносному значенні. Наприклад, *щербет* на болгарській мові може бути прикметником та означати щось дуже солодке, що практично співпадає з нашим *сиропом*. Взагалі ми можемо зазначити, що реалія у переносному значенні використовується в усіх випадках, коли вона виступає у ролі тропа, метафори або порівняння. Коли автор говорить про шапку гриба, що вона “розміром зо дві копійки”, він не має на увазі гроші, але тільки їх дві ознаки: їхній розмір та те, що вони круглі, отже, копійка тут виступає у ролі порівняння. Наприклад, коли письменник описує ландшафт і порівнює його із млином, він бере лише одну характеристику млина: його плоскість, і наш читач навіть і не думає про млин, як про їжу, а лише про образ, який створив автор за допомогою тропа. Теж саме стосується таких реалій як “*stone jungles*” та “*cowboys of cold war*” [47,344].

Деякі прикметники, які утворилися від вище згаданих реалій, можуть вживатися як літературне порівняння та метафора. Використовуючи такі слова як *богатирський*, *стопудовий*, *аршиний*, спочатку ми звертаємо

увагу на їх переносне, але не на реалістичне значення, наприклад, *пудовий* означає дуже важкий, *грошовий* – дуже неважливе, дешево [48,122].

Серед цих прикладів ми також знайдемо фразеологічні обороти та стійки словосполучення, де реалії втрачають свій статус частіше, ніж у вище згаданих випадках. У цих випадках реалії втрачають свою емфатичну властивість, але тоді, коли вони перетворюється у загальнозрозумілу лексичну одиницю. Якщо таке трапляється, тоді це виключення.

Наприклад, *макарони* (інтернаціональна реалія) та *тюбітєйка* (місцева реалія). “Макарони”, а також “спагеті” ввійшли в мову завдяки транскрипції. Ці слова, з’явившись у мові, зберегли значення страви італ’янської кухні. “Тюбітєйка” теж не втратила своєї східної зафарбованості завдяки широкому використанню у колишньому СРСР [26,177].

Беручи до уваги все вищезгадане, потрібно ретельно обирати стиль перекладу стосовно цих випадків. Транскрипція – найбільш вдалий засіб для перекладу національних та міжнаціональних реалій. *Карбованець*, *макарони*, *тюбітєйка* зберегли свою форму після перекладу. Інша справа, коли реалія не вірно використовується або вона частина фразеологізму. Вірний переклад обумовлюється знаходженням відповідного та еквівалентного слова, яке, за звичай, позбавлене зафарбованості в перекладі як звичайна лексична одиниця. Наприклад, *вершок* перекладається на англійську як незначна частина. *Дюйм* – це реалія, але теж має розширене значення. Збереження значення реалії у функції тропа, порівняння, метафори може означати рівень значення об’єкта, який незрозумілий автору. Якщо, наприклад, англієць зустрине у тексті розмір гриба, який ми переклали за допомогою розміру двох копійок, в українському перекладі він би ніколи це не зрозумів. У цьому випадку реалія майже втратила свій природний колорит: іноземний читач не розуміє значення, а лише бачить показник якості. Засіб транскрипції стосовно реалій в мові оригіналу та перекладу можливий лише як виняток, наприклад, якщо показник знайом усім. Але краще перекладати реалію як еквівалент із нейтральною функцією, тому що реалія з оригінального тексту використовується без конотативного значення. В інших випадках реалія

зберігає свою емпатичну функцію. Наприклад, перекладаючи порівняння, ми замінюємо іноземну реалію лексичною одиницею з нашої мови: не завжди зручно використовувати таку фразу як *тупий як поліно*. Теж саме стосується реалій, які утворюють фразеологізми [22,45].

У завершені треба відмітити, що при перекладі реалій тим чи іншим способом треба відокремлювати її від тропів та, відповідно, фразеологізмів. Троп потрібно передавати тропом, фразеологізм фразеологізмом; тільки “повнота” змісту відрізняє оригінал від інших.

Існує багато випадків при перекладі реалії за допомогою порівняння, коли вона не тільки втрачає свій колорит, але також отримує надзвичайне смислове підґрунтя та широке використання. Автор порівнює зміст невідомої йому реалії зі своєю. Під час перекладу трапляється, що одне поняття позначається двома реаліями: внутрішньою та зовнішньою. Що повинен зробити перекладач, щоб зберегти зміст реалії без втрати зафарбованості? По-перше, повинен транскрибувати кожен окрему реалію. Наприклад, переклад із чеської мови: *“Молода заміжня пара вчителів запросила нас на барбекю у вечорі. Це нагадало нам про той вечір у кемпінгу, коли ми не зробили шпикачки на вогні”* [34,22]. Ці два слова: барбекю та шпикачки – засіб пояснення невідомого слова відомим. По-друге, перекладач може замінити внутрішню реалію його власною реалією. Наприклад, замінити слово *шпикачки* місцевою реалією *кавказький шашлик*. У результаті читач чіткіше розуміє поняття про австралійську страву (барбекю – гаїтянське слово, яке англійська мова взяла з іспанської, а потім воно потрапило до Австралії). Але читач буде шокований, почувши від чеха про “вечорі із шашликом”. Теоретично, цей варіант більш помилковий, тому що веде до змішування різних реалій, які належать різним націям. По-третє, існує можливість відмовитися від транскрипції цих реалій та передати їхній зміст за допомогою описового перекладу: *“У вечорі нас запросили на пікнік, який нагадав нам про ті вечорі в кемпінгу, і ми їли смажене м’ясо на вертелі.”* Але цей переклад позбавляє текст австралійського колориту. Четвертий варіант заключається в транскрипції зовнішньої реалії та передачі внутрішньої реалії з її

функціональним еквівалентом: “У вечорі молода заміжня пара вчителів запросила нас на барбекю. Це нагадало нам про той вечір біля вогню у кемпінгу, коли ми їли жарене м’ясо на вертелі.”

Останній варіант вважається більш вдалим, тому що переклад адекватний та перекладач зміг зберегти колорит, описавши головну реалію.

У замітках Маргарет Алігер “Чилійське літо” випадок більш складний: “тут можливо поїсти, одна жінка пече пироги – емпанадос. Емпанадос – щось схоже на наші чебуреки, вони дуже гарячі, смачні та великі” [21,44]. Тут ми маємо три реалії: головна – це зовнішня іспанська реалія – емпанадос, яка передана словом *пироги* та місцева кавказька реалія – *чебуреки*. У перекладі потрібно зберегти семантико-стилістичний зміст головної реалії, тому що вона знаходиться у центрі авторської уваги, а інші реалії потрібно замінити нейтральними словами.

Як перекладати аналогізми та анахронізми? Припустимо, що перекладач, працюючи над романом про життя індіанців, вирішує використовувати лише лексичні одиниці своєї мови, не припускаючи оригінальні реалії, він замінює *пагода* на храм, *сарі* на вбрання або національний костюм, *акхобі* на пралю. У результаті такого знищення зафарбованність особливі риси індіанського життя у романі зникнуть: можливо припустити, що це відбувається будь-де, що це місце нейтральне, неколоритне, місце без назви. Цей метод веде до втрати зафарбованності, який сильно зіпсує будь-який переклад. Рівень такого перекладу поганий. Але набагато гірше, коли перекладач замінює оригінальні реалії реаліями зі своєї мови. Роблячи це, він замінює зафарбованність тексту перекладу дивним семантико-стилістичним змістом. Якщо ми одягнемо козака в болгарську *абу* або *антерію*, *царвулісу*, *ямурлуку*, якщо ми дамо випити йому вина з *буклісти* та з’їсти *баністу*, читач впізнає софіївський магазин, а не козака [33,29]. Це буде неадекватним перекладом, коли перекладач передає оригінальні засоби різнокольорових слів і зміщує реалії. Наприклад, у романі С.Дічева редактор замінює болгарські, турецькі, грецькі та інші реалії місцевими та національними реаліями СРСР. Історичні реалії він замінює сучасними

словами. Отже, болгарська *гадулка* передана як *бандура*, *гамурлук* як *бурка*, *пастарама* була описана як *сушене м'ясо*, болгарська *банітса* була передана як *pirig* [28,35]. Деякі історичні поняття, які тісно пов'язані з болгарською культурою, зовсім втратили свій національний зміст. У результаті такого помилкового відношення до перекладу реалій читач отримує нечіткі, суперечливі поняття реалій, які були описані. Роман втрачає своє пізнавальне значення та яскраве національне зафарбованість та значну частину своїх якостей. Мова тут іде про перекручування оригінальних образів у результаті заміни національних та історичних реалій нехарактерними еквівалентами, іншими словами, використання аналогізмів та анахронізмів у тексті.

Аналогізми та анахронізми – реалії, які не відповідають місцевому та часовому оточенню оригінального тексту. Наприклад, ми зустрічаємо слово *guillotine* у Шекспіра: "*Essex slowly mounted the guillotine.*" [64,21] Ця помилка не сильно відрізняється від сучасної точки зору. Машина для катування вже існувала в XVI – XVII сторіччях в Італії, Шотландії, а також у Франції, де стратили графа де Монмарансі таким засобом. Помилка в тому, що ця машина, яка була створена відомим доктором Йозефом Гійтоном, отримала своє ім'я лише 200 років потому. Тут ми спостерігаємо недолік перекладача у фонових знаннях. Звичайно, що потрібно вжити слово *ешафот*. Ми це можемо побачити з контексту: "Він повільно встановив..." Гільйотину не можливо встановити, а тільки ешафот [61,56].

Причина таких помилок відносно національної та історичної зафарбованості пов'язана з персоною перекладача, незнання ним реальних фактів та історичної ситуації, а також теорії перекладу, наприклад, заміна дивної реалії реалією з рідної мови перекладача.

У 1827 році Гете написів, що "праця перекладача була та залишається найважливішою професією, яка з'єднує вселену" [19,90]. Ці слова характеризують перекладача як творчу людину, яка виносить здобутки однієї нації за її межі, яка дарує ці "плоди" іншій нації, створюючи нову мовну форму чи навпаки, передаючи досягнення науки та культури однієї нації в культуру та науку іншої країни. Це доказує велику роль перекладу в історії

людської цивілізації. Кожна окрема культура, вирішуючи свої питання, збагачує загальнолюдську скарбницю літератури, створюючи щось своє, щось значуще для всіх народів, доказуючи тим самим, що не має ні маленьких, ні великих країн, що всі мови важливі.

Розширення меж національної культури за допомогою перекладу позитивно та збагачуючи впливає на мову. Доказано, що завдяки перекладу нові ідеї, відкриття, поняття входять у мову, і це веде до появи нових мовних елементів та описових значень. Цей факт дуже важливий, беручи до уваги те, що переклад літературної мови вивчено не до кінця. Отже, літературна мова збагачує описові можливості, національну культуру, духовний розвиток нації. Творчий початок перекладу це припущення творчого відношення до рідної мови, її джерел віри у свої можливості та красоту. Пам'ятаючи це правило, перекладач повинен захищати свою рідну мову від запозичень-паразитів, які засмічують та спотворюють її, захищати її від дивних лексичних форм, які штучно можуть витиснути її національний колорит. Мета та завдання перекладача, особливо художньої літератури, захищати багатство та красоту рідної мови, її необмежені можливості передати всі здобутки найкращих шедеврів світової літератури.

Література перекладу виступає показником умов, рівнем розвитку окремої мови. Поетичні переклади Шекспіра М.Рильським, які дуже гарні, вишукані, емоційні, могли б і не з'явитися, якщо б українська мова в його часи не розвивалася. У цьому випадку, певна якість нашої національної мови в часи Рильського виступає умовою та фактором таланту до поетичного перекладу й, навпаки, переклади Рильського – великий внесок у розвиток української мови.

Рівень літератури перекладу, якість перекладу допомагають у розвитку національного початку у творах певної країни. «Національний початок літератури обумовлюється фактом збереження, продовження та творчого розвитку інших літератур. Вибір елементів, які запозичують це із літератур інших народів, показує його власний характер та відзначає його справжню національну оригінальність чи навпаки» [19,23].

ВИСНОВКИ

Проблема передачі власних імен у міжмовленевій та міжкультурній комунікації стара, як і саме спілкування між народами. Пов'язані з нею складності й помилки будуть виникати в силу як суб'єктивних, так і об'єктивних причин. Однак кількість неточностей і помилок залежить від того, наскільки усвідомлено ми підходимо до дослідження труднощів і аналізу їхніх причин.

Наше дослідження було присвячене семантико–стилістичним особливостям власних англійських імен. Ми намагалися розкрити та з'ясувати семантико – стилістичні особливості перекладу англійських власних імен.

У проаналізованих нами творах Стівена Кінга “Ловець сновидінь”, а також декількох оповіданнях із циклу “Пригоди Шерлока Холмса” Артура

Конон Дойла чіткий взаємозв'язок між значенням власних імен, вчинками й характером персонажів простежується не завжди. Сучасні автори не приділяють належної уваги значенню власних імен, що, на наш погляд, є помилковим.

Нами були наведені та розкриті 53 приклада з цих творів. Аналіз показав, що у вище зазначених творах далеко не завжди простежується зв'язок між значенням власних імен героїв, характером і діями персонажів. Що стосується багатьох жанрів, вживання таких імен дуже рідке явище, але імена, в яких можна виявити значення, яке пов'язане з діями й характером персонажів, все-таки зустрічаються в літературі, про що свідчать проаналізовані нами власні імена.

Комплексне вивчення вживання власних імен в англійській художній прозі було метою нашого дослідження. Власне ім'я здобувало стилістичну значимість в історії літератури різними способами. Як вже згадувалося, у літературі класицизму широко використовувалися імена, які прямо характеризували персонажів. У літературі критичного реалізму вони вживалися рідше, а в сучасній літературі, тільки в гумористичній і сатиричній, використовуються імена, структура яких легко розкривається.

Перекладач забов'язаний враховувати всі “підводні камені” емоціональної складової власних імен при перекладі, щоб коректно, а головне – якнайближче до основного змісту матеріалу, який перекладається, передати зміст власного ім'я. Тому що багато власних імен являють шар інтернаціональної лексики, які часто є однаково важливими для різних мов. Вони мають властивості й характеристики, які найчастіше залишаються незмінними, у якій би мові вони не вживалися. Це складне питання й багато фахівців перекладають навмання, перекручуючи та змінюючи оригінальне семантико-стилістичне значення лексичної одиниці. Дотепер проблема природи й функціонування емпатичного аспекту при перекладі власних імен детальному дослідженню не піддавалася. Автор цього дослідження зробив наголос на практичному аспекті й намагався висвітлити усі проблеми, які пов'язані з семантико – стилістичним перекладом англійських власних імен.

У художньому творі не тільки семантика власних імен грає значну роль, але імена героїв є також стилістично значимими. У цьому полягала найбільша актуальність при дослідженні цього питання.

Одне з головних завдань цього дослідження полягало в аналізі, обґрунтуванні та систематизації передачі семантико – стилістичної характеристики імені, а також у виявленні поетичної функції власних імен у сфері образних стилістичних і експресивних засобів англійської мови.

Проблема передачі емоційного змісту імені, на наш погляд, ще недостатньо вивчена. У цьому випадку, перекладач не може користуватися єдиними транслітераційними системи передачі семантико-стилістичних особливостей англійських імен, тому що таких взагалі не існує. Він може тільки вживати свої загальні та фонові знання.

Досліджуючи етимологію деяких власних імен англійської мови, ми дійшли висновку, що прізвище додавалося до власного ім'я для уточнення іменованої особи; історично власне ім'я первинно, прізвище – вторинно. Виникнення та розвиток прізвища як суспільно-історичної та мовної категорії були тісно пов'язані з головними етапами соціально-економічного розвитку людства. У том випадку, коли власне ім'я не в змозі було індивідуалізувати того або іншого члена мовного колективу, вдавалися за допомогою до додаткового знака - прізвища, що індивідуалізує. Аналіз сучасних англійських прізвищ дає можливість розбити їх на чотири основні групи: антропонімічні, за місцем проживання, за родом занять та описові.

Розглядаючи деякі значення власних імен, які виступають у якості стилістичних і експресивних засобів в англійській художній прозі, автор робить висновок, що зв'язок поетичної ономастики з національним ономастиком визначається відносинами автономності, залежності, кореляції й проникнення.

Вивчаючи питання про систематизацію вибору та викладання основних принципів перекладу англійських власних імен, ми надійшли висновку, що семантичний потенціал власного імені в тексті постійно змінюється та розвивається в бік ускладнення, яке насичене індивідуальними

кваліфікаціями персонажа, що надаються йому автором або іншим об'єктом. Цей факт дуже важливий, беручи до уваги те, що переклад літературної мови вивчено не до кінця. Отже, літературна мова збагачує описові можливості, національну культуру, духовний розвиток нації. Творчий початок перекладу це допущення творчого ставлення до рідної мови, її джерел віри у свої можливості та красу. Пам'ятаючи це правило, перекладач повинен захищати свою рідну мову від запозичень-паразитів, які засмічують та спотворюють її, захищати її від дивних лексичних форм, які штучно можуть витиснути її національний колорит. Завдання та мета перекладача, особливо художньої літератури, захищати багатство та красу рідної мови, її необмежені можливості передати всі здобутки найкращих шедеврів світової літератури.

Аналізуючи питання про роль англійських власних імен як індивідуалізаторів у художньому тексті, ми прийшли до наступних висновків. Власні імена іноді визначаються як “знаки, що індивідуалізують”. Це, напевно, тому, що первинною функцією антропонімів є ідентифікація, тобто відокремлення об'єкта у всій сукупності його властивостей, якостей і ознак із класу йому подібних. Таку функцію виконують насамперед офіційні власні імена у рамках повної схеми: “особисте ім'я + фамільне ім'я”, “особисте ім'я + середнє ім'я + фамільне ім'я”. Звертання до самого себе, як правило, пов'язане з вживанням особливих форм імен. Близькі, добре знайомі люди, а також діти, одержують особливі, неофіційні імена. Поетична функція індивідуалізаторів реалізується в експресивно-емоційному, оціночному та аллюзивному аспектах. Що стосується мовно-образної характеристики об'єкта, що іменується, то тут можливості індивідуалізаторів обмежені.

Більшість дослідників цієї проблеми вважають, що власні імена перекладаються автоматично. Результатом подібного формального підходу є численні помилки, неточності в перекладі текстів з використанням іншомовних імен. Таке положення частково пояснюється слабкою науковою розробленістю питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва: Международные отношения, 1975. 238 с.
2. Бережна М. В. Ономастикон романів Дж. К. Ролінг циклу «Гаррі Поттер» в українському та російському перекладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.16 «Перекладознавство» К., 2009. 200 с.
3. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних імен та назв. Вісник Сумського державного університету. Серія Філологія. 2007, Т. 2 ; № 1. С. 62–67.
4. Бока О. В. Власні імена як компресовані тексти-носії когнітивної інформації. Вісник СумДУ, 2008. (Серія «Філологія»). №1. С. 15–19.
5. Бондалетов В. Д. Русская ономастика: учебное пособие для студентов. М.: Просвещение, 1983. 224 с.
6. Бондар-Терещенко І. Персі Джексон та прокляття титана. Харків: Ранок, 2012. 415 с

- 7.Вакуленко М. Наукові засади відтворення запозичених та іншомовних слів: інваріантна транскрипція і транслітерація // Вісн. Кн. палати. 1999. - №10 (40), Жовтень. - С. 6 -9.
8. Влахов С. В., Флорин С. Непереваемое в переводе. М.: Р. Валент, 2006. 448 с.
9. Гак Г. В. Повторна номінація на рівні пропозиції. Синтаксис тексту. М., 1979. С. 91–102.
- 10.Гальперин И.Р. Очерки о стилистике английского языка. – М.: МГУ, 1986.
11. Греков В. О. Роль ономастики у навчанні та вдосконаленні навиків перекладу. 2018. Молодий вчений, № 9 (61). С. 94–99.
12. Гудманян А. Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. дра філол. наук: 2016. К., 40 с.
- 13.Зорівчак Р. Відтворення українських власних назв (антропонімії, топонімії) графемами англійської мови // Просвіта. - 2000. - №7 - 9. – 7 с.
- 14.Зорівчак Р. Правила передачі звучання українського ономастикону графемами англійської мови // Записки перекл. майст. 2000 - 2001. - Львів: Центр гум. досл. ЛПУ ім. Івана Франка, 2001. Т. 1. - С 210-219.
15. Ермолович Д. И. Имена собственные. Теория и практика межъязыковой передачи на стыке языков и культур. М.: Валент,2005. 416 с.
16. Ковальчук О. П. Структурно-семантичні особливості епонімів англійської та української мов: автореф. дис. ... канд. філол. наук: Львів, 2019. 198 с.
17. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. 2 вид. Київ: Академія, 2005. 368 с.
- 18.Медникова Э.М. Значение слова и метода его описания. – М.: Высшая школа, 1974. – 202 с.
- 19.Миньяр – Белоручев Р.К. Теория и методы перевода. – М.: Московский Лицей, 1996. – 207 с.
20. Пеліна О. В. Особливості перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою: автореф. дис. ... канд. філол. наук: Одеса, 2014. 190 с.
21. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. 2-е изд., перераб. и доп. М., 1988. 201 с.

22. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. Переиздание с комментариями Д. И. Ермоловича. М.: Р.Валент, 2007. 240 с.
23. Словник української мови: в 11 томах. Том 5, 1974.
24. Суперанская А. В. Теория и методика ономастических исследований В. Э. Сталтмане, Н. В. Подольская, А. Х. Султанов. М. Издательство ЛКИ, 2007. 256 с.
25. Торчинський М. М. Структура, типологія і функціонування змінної лексики української мови: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. К, 2010. 502 с.
26. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков. учеб. пособие. 5-е изд. Санкт-Петербург, 2002. 416 с.
27. Хромова А. Перси Джексон и проклятие титана. М.: ООО «Издательство «Эксмо», 2015. 305 с.
28. Arnold I. V. The English word. – М.: Высшая школа, 1986. – 296 с.
29. Bardsley, C. Wareing A dictionary of English surnames. Baltimore: Genealogical Publishing Co., 1967
30. Doyle, Arthur Conan, Adventures of Sherlock Holmes.-М., 1999
31. Hughes J. The Origin and Meaning of Surnames. London, 1959
32. Ginzburg R.S., Khdekel S.S. A Course in Modern English Lexicology. – Moscow: Vyssaya Skola, 1976. – 270 p.
33. King, Stephen, Dreamcatcher.-М., 1999
34. Longman New Universal Dictionary. – Harlow: Longman, 1982. – 1158 p.
35. Smith-Bannister Surnames and Naming Patterns in England, 1538-1700. – Oxford, 1992
36. Smith E.C. The Story of Our Names. - N.Y., 1950
37. Toolan M.J. Narrative. A critical linguistic introduction. – L., N.Y.: Routledge, 1991. - 282 p.

Список використаних довідкових джерел:

38. Bardsley, C. Wareing A dictionary of English surnames. Baltimore: Genealogical Publishing Co.,1967
39. Baring-Gould, S. Family Names and Their Story. Detroit: Gale Research Co., 1969
40. Collins Dictionary of the English Language. – L., Glasgow (latest editions).
41. Constitution of Ukraine. Adopted at the Fifth Session of the Verkhovna Rada of Ukraine on 28 June 1996. Official English translation / Council of Europe. – Doc. N 005/95. – Strasbourg, 1996. – 58 p.
42. Courtney R. Longman dictionary of phrasal verbs. – M.: Russky Yazyk Publishers, 1986. – 735 p.
43. Encyclopaedia Britannica 2001. Deluxe edition // CD ROM.
44. Dickson P. A collector's compendium of rare and unusual, bold and beautiful, odd and whimsical names. – N.Y., 1986
45. EED – Essential English Dictionary. – L., Glasgow: Collins, 1988.
46. Верховна Рада України URL: <http://www.rada.gov.ua>
47. Міністерство закордонних справ України URL: <http://www.mfa.gov.ua>

SUMMARY

Yehor Bilokon. Semantic and Stylistic Features of the Translation of English Proper Nouns (Based on the Material of English Fiction).

The paper is devoted to the research of semantic and stylistic features of the translation of English proper nouns. The relevance of our work is due to the fact that, despite the fact that the problem of semantic and stylistic features of the translation of proper names has been sufficiently covered, a number of questions remain open. These include the question of the completeness of the classification of English proper names, the place of English anthroponyms in fiction as individualizers of a person, as well as the question of the semantic and stylistic coloring of proper names in general and the peculiarities of their translation in particular. The relevance of our study lies in the fact that not only the semantics of proper names plays a significant role in a work of fiction, but the names of the characters are also stylistically significant.

The purpose of the study is to comprehensively study the semantic and stylistic coloring of English proper names and the semantic and stylistic features of their translation from English into Ukrainian.

This goal can be achieved by fulfilling the following tasks: to get acquainted with the etymology of proper names in English; to characterize the meaning of proper names that serve as stylistic and expressive means in English fiction; to classify all types of English proper names; to highlight the issue of rendering

stylistically colored proper names by semantic and stylistic means of the target language.

The problem of conveying the emotional content of a name, in our opinion, has not yet been sufficiently studied. In this case, the translator can only use his general and background knowledge. While researching the etymology of some proper names in English, we came to the conclusion that the surname was added to the proper name to clarify the named person; historically, the proper name is primary, the surname is secondary. The analysis of modern English surnames makes it possible to divide them into four main groups: anthroponymic, place of residence, occupation, and descriptive.

Considering some of the meanings of proper names that act as stylistic and expressive means in English fiction, the author concludes that the relationship between poetic onomastics and the national onomastikon is determined by the relations of autonomy, dependence and correlation.

The poetic function of individualizers includes the expressive-emotional, evaluative and allusive aspects. As for the linguistic and figurative characterization of the named object, the possibilities of individualizers are limited.

Most researchers of this problem believe that proper names are translated automatically. This formal approach results in numerous mistakes and inaccuracies in the translation of texts with foreign names. This situation is partly explained by the lack of scientific research on the issue.

